

laiškas lietuviams

LAPKRITIS/NOVEMBER 2000

KAM ESAME PAŠAUKTI?	325	Algirdas Paliokas SJ
KELIAS Į ŽMONIŲ ŠIRDĮ	330	Alma Gaivenytė
KATALIKŲ BAŽNYČIA IR ŽYDAI	334	Ses. Ona Mikailaitė
TYLA - KELIAS Į DIEVĄ	343	Ignas Naujokas
PASLAUGUMAS	348	Antanas Marčiulaitis
DVIESE	352	Vidmantas Martikonis
KALBA	3353	Red.
TĖVYNĖJE	355	Laima Krivickienė
ŠYPSULIAI	359	Red.
TRUMPAI	360	Juoz. M.

Šis numeris papuoštas nuotraukomis, iliustruojančiomis M.K. Čiurlionio jubiliejų (125 m. nuo gimimo) ir šiame numeryje įdėtą straipsnį “Katalikų Bažnyčia ir žydai”.

Viršelio piešinys ir skyrių vinjetės- Rasos Sutkutės.

Lietuviškas raidynas-Jono Bogutos.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (LETTERS TO LITHUANIANS) (USPS 301-540) is published monthly except bimonthly July/August. Its publishers and owners are Jesuit Fathers of Della Strada, Inc. The purpose, function, and non-profit status of this organization and the exemption status for Federal income tax purpose have not changed during the preceding 12 months. The editor is Rev. Joseph Vaišnys SJ. The managing editor is Rev. Algirdas Paliokas SJ. The office of editors, publishers and management are located at 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636-1098. In preceding 12 months *Laiškai Lietuviams* averaged a press run of 2,100. Total distribution 2,075 copies, mail subscription - 1745, free distribution - 330. None (0) distributed to news agents and none (0) sold through dealers, and 25 copies are left-over. Annual subscription is \$20.00, single copy \$2.00. Periodical postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Send address changes to *Laiškai Lietuviams*, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636-1098.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

2000 / LAPKRITIS - NOVEMBER / VOL. LI, NO. 11

KAM ESAME PAŠAUKTI?

Algirdas Paliokas SJ

Kokie įvairūs žmonių tikėjimo keliai. Vieni jų atsižvelgia vien į griežčiausius Dievo draudimus, visai nepaisydami kitų. Kiti reaguoja jau į daugiau Dievo draudimų. Kiti - dar į daugiau. Ir tik maža dalis - tarsi žmonijos išimtis - ne tik neperžiangia nė pačių mažiausių nurodymų, bet ir stengiasi Dievą vis labiau pažinti, Jo valią kuo tobuliau vykdyti ir Jį bei artimą vis labiau mylėti.

Ar silpnai, ar su užsidegimu Dievo ieškodamas žmogus visada susiduria su tariausiai neįveikiamais sunkumais. Kovą su savo ydingumu ir savęs tobulinimą labai alina atkritimai į senas klaidas ir viltį gesina silpna bei nepastovi pažanga. Apie maldą geriau nė nekalbėti: tai niekada nesibaigianti problema. Kuo daugiau pastangų, tuo, atrodo, daugiau išsiblaškymų.

PSALMĖS

Kilusios iš Dovydo sukurtų giesmių,
kurias giedojo pritariant senovinei arfai.

Nuolatinės pastangos maldoje ir kasdieninės nesėkmės gundo nutraukti šią kovą ir pasitenkinti vaikiškai trumpa malda.

Kaip suprasti šią situaciją? Iš kur imtis energijos ir vilties žmogaus žemiško gyvenimo uždavinio įvykdymui?

Materialaus pasaulio vergovė

Yra materialinis ir dvasinis pasaulis. Kad būtų lengviau suprasti vieno ir kito poveikį į žmogų bei žmogaus bendravimo su Dievu pobūdį, galime įsivaizduoti žmogų, gyvenantį materialiam pasaulyje kaip kažkokiam skystyje. Dvasinis pasaulis yra virš jo. Kuriame pasaulyje žmogaus mintys, tame pasaulyje jis gyvena.

Pirmiausia abiejų pasaulių charakteristika. Materialaus pasaulio "skystis" ne tik gaubia žmogų iš visų pusių, bet ir stengiasi įeiti į jo vidų, pripildyti visas ertmes ir net audinius savimi permerkti. Juk materialiam pasaulyje viską nori persmelkti materija. Šiame pasaulyje ir greičiai riboti, o apie skridimą nėra ir kalbos.

Dvasiniame pasaulyje daug kas kitaip. Čia lengva, daug šviesos, o greičiai neribojami.

Tačiau žmogus, turėdamas ne vien materialų kūną, bet ir dvasią, trokšta ir kitokio pasaulio. Todėl jis kartais išnyra į paviršių. Tai galima stebėti maldos momentais, šv. Mišių metu ar atsižadančios labdaros atvejais ir visada, kai dvasia, nugalėdama materialaus pasaulio ar kūniškumo potraukius, pasielgia dvasiškai, t. y. kai poelgi gimdo, dvasiniais principais vadovaujantis, priimami sprendimai. Jeigu žmogus Dievą prisimeną tik retkarčiais, jeigu maldą ir auką praktikuoja dar rečiau, tai jis materijos pasaulio paviršiuje pasirodo tik retkarčiais. Kuo dažniau jis taip pasielgia, tuo daugiau jo išnyra iš tos materijos vergovės. Vienuolynuose malda yra taip išdėstyta per visą dieną, kad po kelių valandų darbo, tarnybos reikia melstis. Dažna maldos praktika iš materijos išsivadavęs žmogus jau nebesugrįžta į materialaus pasaulio vergovę, jis gali "vaikščioti" materijos paviršiumi, visai jos neveikiamas, jis net gali "skraidyti".

Tačiau kodėl žmogaus nevilioja tos neapreišomos dvasinio pasaulio galimybės, kodėl jam bendravimas su Dievu neturi malonaus skonio, kodėl bendrauja, jei jau bendrauja, tik minimaliai, vien tiek, kad Jo sunkiai neįžeistų?

Žmogaus žemiškasis gyvenimas prasideda materialiam pasaulyje, nors jo dvasia yra dvasiniame pasaulyje, bent iki tol, kol ji yra tyra, be nuodėmės. Tačiau materija, kaip tas skystis, ne tik jį supa, bet ir įteigia, jog materija yra viskas, kad be jos - nėra žingsnio. Taip palaipsniui jis pasineria į materiją.

Tiesa, paauglystėje jis pradeda ieškoti kažko kito. Jis nenujaučia, kad jam reikia dvasinio pasaulio. Skaisčios meilės dėka jis pakyla virš materijos. Tačiau kiek ilgai meilė būna skaisči? Seksas galutinai jį nugramzdina į materijos pasaulį.

Dar vėliau žmogus mokosi, sukuria šeimą ir stengiasi kuo tvirčiau įsikurti šiame realiame materijos pasaulyje. Jis negali sustoti, vis jam reikia daugiau. Patenkintos reikmės jo nesuslabdo, nes žmogus negali pasisotinti jokiais materijos išmonėmis, jokiais jos gėrybėmis. Jis turi dvasią. Jam vis labiau reikia to, ką gali suteikti vien dvasinis pasaulis. Tačiau auklėjimas, žiniasklaida, mados padiktuotas aukštas gerovės lygis bei piktosios jėgos jau jį supančiojo, pavergė, jo sąmonę pakeitė iki tiek, kad tai, kas dvasiška, tapo nereikšminga, nesvarbu ir nereikalinga.

Nepatenkinti dvasiniai žmogaus dvasios troškimai sukelia aibę nepasitenkinimų kitais, savimi ir aplinkiniu pasauliu. Juk viskuo patenkintas žmogus gyvena be konfliktų su žmonėmis, be kritikos, be neigiamų minčių, be priešų. Jis myli visus, ir jį myli visi. Ta idilė materijos valdomam žmonių pasauliui yra nepasiekiamą, neįgyvendinimą svajonė. Žmogus materijoje ramybės ir laimės nesuras, nesvarbu kiek ilgai to siektų ir nesvarbu kokias pastangas tam sudėtų. Skystyje neskrisi, skystyje oru nekvėpuosi.

Tas neigiamas požiūris į dvasinio pasaulio reikmę yra inspiruojamas materialaus ir piktojo pasaulio niekada nemenkstančių jėgų. Jos stengiasi visais būdais nureikšminti dvasinį pasaulį, sukelti jo begalinės nuobodybės įvaizdį, o materialųjį pasaulį taip stipriai sureikšminti, kad be jo - nė žingsnio, kad vien jame tavo ateitis, gerovė ir laimė.

Materija visur, materija visada: nuo ryto iki vakaro, materija nuo kūdikystės iki senatvės. Žmogus neišsivaizduoja, kaip jis galėtų gyventi dvasiniame pasaulyje. Jo sąmonę ir sąmonę visai užvaldžiusi materija. Deja, deja nūdienos žmogus jau nebesupranta, nesuvokia, jog dvasia yra viskas, o materija - niekas. Nėra jėgos, kuri padėtų žmogui pabusti, atsipeikėti ir atsiversti, kad taptų nauju žmogumi.

Ir štai pasekmės: net gerieji sprunka iš to dvasinio pasaulio kiek galima greičiau. Veržiamasis į dvasinį pasaulį nėra visuotinis reiškinys, nėra žmonių vertinamas, dažniausiai nutylimas, o neretai iš besiveržiančiųjų pasijuokiama.

Tiesą sakant, žmogui siūloma, duodama veltui dvasinė jėga ir tokio laipsnio, kokio žmogus panorės. Bet jam jos nereikia. Dėmesio nevertiems dalykams jis neturi laiko.

Dievo planas ir dieviškoji pagalba

Žmogus žemėje yra bandomas materija. Ar susivilios, ar atsispirs, ar į dvasines aukštumas pakils?

Dievas priima ką tik gimusį žmogų į savo ypatingą išskirtinę globą, kurią suteikia krikšto sakramentas. Pakrikštytasis ne tik atsižada bet kokio pikto, bet ir visiškai atsiduoda savo Išganytojui, kad galėtų įgyvendinti savo didįjį žmogaus pašaukimą per visą gyvenimą ištvermingai gelbėtis iš bet kokios materijos apžavų ir tuo labiau - iš vergavimo jai ir galiausiai išsitobulinęs Dievo kūrinys nueitų pas Kūrėją amžinai dalyvauti dieviškame Švč. Trejybės gyvenime.

Šv. Paulius primena: "jūs nebepriklausote patys sau" (1 Kor 6,19). Krikštu mes įeiname į

pradinį gyvenimą su Dievu. Jis pereis iš nesąmoningo į sąmoningą, augs ir stiprės iki kolei žmogaus ir Dievo bendros kūrybos vaisius - žmogaus dvasia, pasieks aukščiausią jam skirtą dvasios išstobulinimo laipsnį. Tikra tiesa, kad per krikštą mus pasisavino Šventoji Dvasia, bet ne mes Ją, ypač vėliau. Dieviškoji Dvasia iš pradžių vadovavo mūsų mintims, troškimams bei veiksams. Stiprėjantis protas kuo toliau tuo labiau prieštaravo tam vedimui, apsaugai ir globai. Dievas negavo iš mūsų, ką Jam esame skolingi. Gal vien dalį, dažniausiai labai mažą. Savanaudiškumas, egoizmas, kūniškumas, materialiniai ar intelektualiniai stabai panardino žmogų į moralinės menkystės bedugnę. Gyvendamas žmogus nepasisavino Šventosios Dvasios. Teisingiau: Ją prarado. Atsisakymas gyventi dvasiniame pasaulyje ir jo pasekmė - moralinė menkystė suardė vidinę tvarką, atėmė ramybę. Nuodėmė atėmė Dievo meilę, ir per ją įvyko mūsų atsisakymas būti tuo, kuo esame sukurti būti, t.y. Dievo paveikslu, Dievo vaikais. Todėl šventumas yra būtinas visiems. Tačiau nebandyk tai įrodinėti tikintiesiems. Nepasiseks. Kristaus kvietimas: "Taigi būkite tokie tobuli, kaip jūsų dangiškasis Tėvas yra tobulas" (Mt 5,48) vienbalsiai yra priskiriamas dvasiniam luomui. Pasauliečiams, anot jų pačių, tereikia kaip nors išsaugoti malonės būseną ir taip išvengti pragaro. O tobulumas - tobulumo luomui. Pamiřtama, jog pasaulietiškas gyvenimas šeimoje kartais pareikalauja didžiausio pasiaukojimo ir savęs pamirřimo, vykdant artimo meilę. Kiek sunkumų ir kančių šiame "lengvame" gyvenimo kelyje! Visa tai patarnauja tobulinimuisi ne mažiau kaip dvasinio gyvenimo nuostatų vykdymas. Tobulumo laipsnį nusako Dievo ir artimo meilės laipsnis. Yra pasauliečių, kurie meilėje ne tik neatsilieka nuo vienuolių, bet ir pralenkia. Tiktai abiejų luomų gyvenimo pradžia yra labai skirtinga, o vėliau... Dar klausimas, kurio luomo kryžius yra sunkesnis? Einant į vienuolyną apsisprendžiam už aukos gyvenimą, prisiimama trijų įžadų našta. Tuokiantis -

priešingai: skrendama į didžiausios meilės ir laimės erdves. Nė nepagalvojama, jog nėra meilės be kančios, jog reikės anksčiau ar vėliau nusileisti ant žemės. Tolimesnis luomų gyvenimas nesiskiria. Tikrai pasauliečiai, nesuvokdami ir jiems skirtos būtinybės tobulėti, gana žymiai pasunkina savąją kryžiaus naštą.

Savo valstybei stengiamės būti lojalūs, nelaužome jos įstatymų. Valstybė - tai pačių žmonių darinys. Tuo tarpu paties Visatos Kūrėjo įstatymus laužome lengva širdimi, nes taip paprasta gauti nuodėmių atleidimą. Mes, tikintieji, esame garbingi savo valstybės piliečiai, o tokie negarbingi Dievo Karalystės piliečiai. Gerumo, kilnumo, garbingumo jau siekiame nuo pat vaikystės. Kodėl nesiseka būti gerais Dievo vaikais?

Tomas Mertonas tvirtina: “Jei mes esame Dievo pašaukti į gyvenimo šventumą ir jei šventumas pranoksta mūsų prigimties galias, leidžiančias jį pasiekti (o taip ir yra) vadinasi, Dievas pats turi duoti šviesos, stiprybės ir drąsos įvykdyti tą užduotį, kurios Jis iš mūsų reikalauja. Jis tikrai suteiks mums malonę, kurios mums reikia. Jeigu mes netampame šventaisiais, tai tik todėl, kad nepasinaudojame Jo dovana”.

Nešventumas - tai nelegalus, negarbingas, Dievo nesukurtas, bet žmogaus pasirinktas gyvenimo kelias. Už rojaus klaidos kartojimą ne-nutrūkstama įvairiausių sunkumų bei kančių grandinė čia, žemėje, ir nelengva bei netrumpa skaistykla.

Dievo valia šventa, Jo meilė nepažeidžiama. Nė žingsio į šalį! Evangelijose - Dievo valia. Nepasiteisinsi - nežinojai! Evangelija - žmogaus dvasingumo ar nedvasingumo veidrodis. Atsiskleidi ir iškart matai, kuriame kelyje esi, kurlink eini.

Iš materijos pasaulio vergovės išsigelbėjime, priimdami teiginį: šventumas - kiekvieno tikinčiojo paskirtis ir pareiga. Gyvenimo krypties pakeitimas palengvina imtis dvasią tobulinančių priemonių, kurias nepaliaujamai siūlo Bažnyčia ir įkvėpimais prie mūsų prisiliečiantis Dievas. Turime nuostabiausią, patraukliausią ir aiškiausią pavyzdį: Žmogaus Sūnų, kuris “kelias, tiesa ir gyvenimas”. Šiandien pat atsiverčiame bet kurią Evangeliją ir randame, ką mums sako Dievas ir nuo ko pradėti kelionę nauja kryptimi.

Mūsų tvirtas apsisprendimas iššaukia ir stiprią Dievo pagalbą, nes Dievas jau seniai laukė šios akimirkos, kada, nelaužydamas mūsų laisvos valios, galės dovanai duot visa, ko reikia aukščiausiam sielos tobulumui.

Požiūrio į gyvenimo prasmę pakeitimas padės energingai imtis didžiausio Dievo įsakymo vykdymo ir, įprasminus savo gyvenimo kryžius, gyventi džiaugsmingą Dievo atkakliai siekiančios, malone galingai stiprinamos dvasios gyvenimą. Jo atbaigimas - šventumas.

KELIAS Į ŽMONIŲ ŠIRDĮ EINA PER ŠIRDĮ

Alma Gaivenytė

Žmoguje dega židiny, tai sunkiai apibūdinamas, be galo paslaptingas dalykas; jis gali sleisti gėrį, jausmą, šilumą, spindulius ir gaivinti dvasią. Tas židiny yra **ŠIRDIS**. Šilta ir skaisti kaip saulė, atri kaip žaizda ir yra mūsų širdis. Tavo ir mano...

Puikiai žinom, kad patys geriausi jausmai ištrykšta iš širdies. Nors taip pat žinom, kad įvairūs jausmai bei pajutimai, geri ar blogi, taip pat išsiveržia iš tos pačios širdies. Širdis yra nuostabi. Ji reaguoja į viską: į kito balso toną, į vos girdimą aimaną, į žmogaus šypseną ar nuiliūdimą. Širdis nujaučia ateitį, įžvelgia visas paslaptis, todėl ji niekada nenurimsta, nuolatos blaškosi, ieškodama laimės, meilės, ramybės. O kas slypi dar giliau? Širdyje slypi nežinomos brangenybės, nenujaustos, negėstančios viltys... Kaip paslaptinga ir tauru.

Kiekviena širdis - atskiras pasaulis, turįs savo pradžią ir nesibaigiančią pabaigą. Paslaptimi yra apsupta kiekvieno žmogaus širdis.

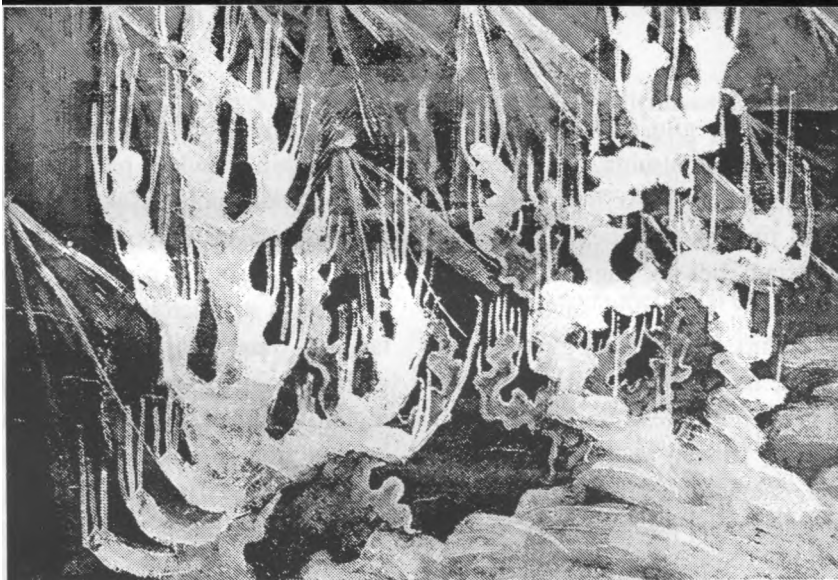
Širdis yra nuostabi. Ją galima jausti kita širdimi. Viena širdis yra bevėrtė, jei nėra kitos širdies, įvertinančios ją. O ką reiškia žmogui širdis? Svarbiausia funkcija yra palaikyti gyvybę, o kai ją turim, gimsta daugiau vilčių, troškimų. Taigi čia ir prasideda didžioji kelionė. Ji prasideda iš širdies ir eina į kitą širdį. Ir taip norėtusi, kad ta grandinė nenutrūktų, kad tęstųsi, bet vis dėlto, kartais ta grandinė yra nutraukiama... Pyktis, pavydas, gobšumas, neištikimybė ardo grandinę. O ką daryti, kad taip nebūtų? Taisyklių nėra. Tiesiog yra žmonių širdys, tai geriausias būdas visa įvertinti ir pakeisti. Manau, kad širdis yra pats geriausias laidininkas. Tik ji gali padėti surasti paklydusią, kenčiančią ar džiaugsmu trykštančią sielą. Ką

gi, čia sustokim ir pamąstykim apie tai, kokias širdis turime patys, o gal kokias norėtume matyti kituose žmonėse...

Kai sakom, kad žmogus turi širdį arba neturi širdies, ką mes norim tuo pasakyti? Širdies gerumas ar kietumas parodo žmogaus vertę. Blogiausiai žmogų apibūdiname sakydami, kad jis neturi širdies. Kieta širdis yra nedoro, blogo žmogaus simbolis. Taigi gražiausiai apie žmogų pasakome sakydami, jog jis turi širdį. Verta pagarbos yra ta širdis, kuri supranta kitus, atjaučia bei užjaučia, visų gailisi, atleidžia bei pamiršta nuoskaudas. Koks gražus dalykas yra gera širdis. Nuoširdumu bei žmoniškumu mes galime užkariauti kitą širdį, galime ją pritraukti prie savęs - sužavėti. Todėl, jei žmogus turi širdį, jis yra laimingas. Gal jam ir sunkiau bendrauti su įvairiais žmonėmis, bet kitiems - daug lengviau.

Manau, kad mums lengva pasakyti, koks yra žmogus, jei tik mokam pažinti širdį. O širdies pažinimas nėra jau toks lengvas kaip kad gali mums pasirodyti iš pirmo žvilgsnio. Pažinti širdį reiškia įsiskverbti į žmogaus vidinį pasaulį ir su juo nuolatos bendrauti. O ar visi mokam ir ar norim tai padaryti? Gal čia ir yra esmė? Esmė yra mumyse, mūsų noruose. O norai gimsta iš širdies. Ir vėl gaunasi uždara grandinė. Bet ieškoti kelio į žmonių širdį reikia, ir pradėti reikia nuo savęs. Gal tai yra ilga kelionė, bet ji prasminga, todėl jokių abejonių neturėtų kilti, o jei kartais nusiviltume savo ieškojimu, neženkime žingsnio atgal - tai beprasmiška. Kai širdis yra mūsų vedlys - visada būkim atviri ir ištikimi. Ir eikim tik pirmyn!!!

Bet koks žmogus ieškos kelio į širdį? Ar tai žmogus "turintis širdį"? Drįstu manyti, kad taip... Kas mūsų širdyse gyvena? Meilė? O

Žiema. 1906-1907. IV

taip, ji turi būti stipriausia ir nugalėti visus sunkumus, nes be meilės mes nieko neturim. Juk tik iš meilės gimsta meilė, pagarba žmogui, supratimas, orumas, nuoširdumas, pakantumas ir visos kitos dorybės, be kurių žmogaus širdis apmiršta arba virsta laukine. Nors žmonės sako, kad meilės nebūna per daug, ar iš tikrųjų taip yra? Manau, kad taip. Jei žmogus skųstųsi, jog jis yra per daug mylimas, manau, kad tai būtų sunku suprasti. Gal tai nebūtų meilė, kuri verstų mus jaudintis, ar net vargintų. Gal per didelis prierašumas prie žmogaus, noras įtikti ir verčia mus jaustis klaikiai. O ar žmonės tai daro iš meilės, ar ne - nežinia. Žinoma, geriau būtų, jei jie būtų nuoširdžių jausmų skatinami, raginami tai daryti, bet juk ne visi tokie. Vis dėlto, geriau atrodyti kvailam, pamišusiam dėl meilės ir ją atvirai rodyti, o ne slėpti jausmus, norint atrodyti savo jausmų karalium, kuris gali užrakinti jausmus ir raktą paskandinti giliame jūros dugne. Nes mes žinom, kad sunku yra gyventi, kai jausmai yra sukaustomi sunkiausiomis grandinėmis ir nieks jų netoleruoja, tada ir gimsta neviltis, kuri veda prie vienišumo, neapykantos, skausmo, netikrumo ir baimės. Taigi geriau yra viešai pripažinti meilę, nei ją slėpti. Naudingiau ne tik sau, bet ir kitiems. Juk žinome, kad meilės slėpimas, noras visada atrodyti protingai,

sukelia didžiulę vidinę ir išorinę įtampą, kuri žmonių bendravimą paverčia kančia ir tuo būdu atneša susvetimėjimą į žmonių gyvenimą. Dėl to susvetimėjimas bei atsiribojimas atneša bejėgiškumo jausmą bei nepilnavertiškumą. Tada mums atrodo, jog mes negalime kontroliuoti visų aplinkybių. Dėl to ir atsiranda kaltės, baimės ir gėdos jausmas, kuris nusineša žmogų į vienvietės glūdumą. O kam to reikia, juk mes sukurti meilei!

Be to, reikia būti drąšiam, kad atpažintum ir įvertintum meilės jausmą. Bet šito neužtenka, nes reikia mokėti meilės jausmą išreikšti ir padėti jį išreikšti kitam žmogui. Ir vėlgi kyla klausimas: Kas yra meilė? Ar tai visiškas atvirumas, pasitikėjimas vienas kitu, dalijimasis savo patirtimi - gyvenimu. Argi mes nesusivienijame su kitu žmogumi? Nekyla abejonių, kad taip yra, bet ar mes išlaikom savo vertę bei individualumą, atiduodami save kitam? Gal vieni žmonės yra linkę "sutirpti" meilėje ir akiai atiduoti savo gyvenimą, individualumą, bet yra tokių, kurie, nepaisant visų meilės pinklių, sunkumu, išlieka savimi. Aš tik už tokią meilę, už tokį savęs dovanojimą kitam. O ką mes dovanojam mylinčiam žmogui? Pirmiausia save. Visa, kas žmogui yra brangiausia ir vertingiausia, yra dovanojama kitam. Savo gyvenimo energiją,

begalinį džiaugsmą ir gilų sielvartą, savo atidumą, susidomėjimą, smalsumą, išmintį, žinias, ramybę ir visą savo laiką. Ar mes atiduodam save todėl, kad tikimės to paties? Gal kartais širdy to ir trokštam, bet juk pagrindinis tikslas yra įprasminti save, realizuoti savo jausmus, realizuoti savo buitį, kurioje mes gyvename. O kai tai vykdom, mus užvaldo laimingos akimirkos, kurias norim pratęsti iki amžinybės... ir vis dėlto mūsų jausmų atidavimas nėra bevaivis. Laimei, daugiausiai sulaukiame atsako į savo jausmus, nes mūsų jausmai pažadina kito norą dalintis savo žiniomis, patirtimi, - vadinasi, dalintis savo jausmais. Taip dviese kartu įprasmina savo gyvenimą, sutelkdami daugiau džiaugsmo ne tik sau, bet ir kitiems. Juk matyti du laimingus žmones yra prasminga, nes tada ir mumyse užgimsta noras mylėti ir būti mylimais. Vadinasi, iš širdies į širdį keliuja mūsų jausmai.

Nesunku suprasti, kad meilė yra dviejų ar daugiau žmonių sąjunga, ir ji yra galima tik tuomet, kai žmogus geba dovanoti save kitam. O ar visi sugeba dovanoti save? Nuo ko tai priklauso? Gal nuo to, kada mes subręstam? Reikia manyti, kad taip, juk meilė pasireiškia skirtingai. Jei žmogus nėra linkęs bendrauti su aplinka, jei jo dėmesys yra sukoncentruotas tik į save, tada jam sunku mylėti kitą, vadinasi, sunku dovanoti save kitam. Antra vertus, gebėjimas save atiduoti slepiasi žmogaus brandume, žmogaus amžiuje. Juk sakoma, jog vaikystė - ima, jaunystė - dalijasi, senatvė - atiduoda. Bet kiek tame tiesos - nežinau. Manau, kad ir jaunas žmogus sugeba mylėti ir gali dalintis savimi - savo gyvenimu su kitu žmogumi. Bet ar meilė galima be pažinimo? Manau, kad negalima pamilti žmogaus, jo nepažinus. Juk nepažįstant žmogaus, neįmanoma priimti jo jausmų, jam padėti, drauge priimti sprendimus. Todėl pirmiausia reikia žmogų pažinti. Bet ne mažiau svarbu pažinti save, savo širdį, jausmus, mintis, o tik tada leisti į kito žmogaus širdies labirintus. Juk reikia pažinti bei suprasti savo artimo

žmogaus vertybes ir būtinai gerbti jo pasirinkimus. Taip prasideda pagarba. O mylintis žmogus visada jaučia atsakomybę žmogui, kuris negerbia savęs ir negerbia kito žmogaus ar nemoka parodyti pagarbos. Tik gaila, kad savigarbos stokojantis žmogus gali atnešti nesusitarimus, o pastarieji - nerimą ir liūdesį. O kaip gerbti žmogų? Manau, kad gebėjimas matyti ir mylėti žmogų tokį, koks jis yra, įsisavinti jo originalumą ir reikšti pagarbą žmogui. O jei nebijome, kad žmogus atskleistų savo individualumą, vadinasi, mes jį priimti trokštame tokį, koks jis yra. O tai jau - pagarba. Jausti pagarbą žmogui - tai norėti, kad jis dvasiškai tobulėtų, o ne tarnautų man. Troškimas turėti pavaldinių - yra didžiulė nepagarba ne tik kitam, bet ir sau. Pagarba galima tik laisvėje. Todėl svarbiausia yra dovanoti laisvę žmogui ar jau bent nevaržyti laisvės. Nes nelaisvėje širdis jaučiasi taip pat kaip ir paukštis narve. Nors gal ir yra viltis kada nors patekti į laisvę, bet ji sunaikinama laikui bėgant. Todėl taip ir nyksta pasitikėjimas, miršta viltis. Ir visa tai jaučiama širdimi.

Taigi kokią širdį beturėtumėm, žinokim, kad ji nėra beveiksmė. Jei Tavo širdis verkia, verks ir mano, jei Tavo širdis juokiasi - manoji juoksis taip pat, jei sėsi pyktį iš savo širdies, kartais sėkla gali nukristi ir į mano dirvą... Ar supranti, kaip tai baisu? Vadinasi, turi išvalyti savo širdį ir skleisti tik gerį, ramybę, džiaugsmą ir, žinoma, meilę, be kurios mes esam beverčiai. Tai argi ne tiesa, kad kelias į žmogaus širdį eina per širdį?

Visi esam pastebėję, kad artimo žmogaus bendrijoje mūsų kalba ir charakteriai supanašėja, mes pradedam vienodai mąstyti, jausti ir kalbėti. Mūsų širdys bendrauja, vadinasi, viskas, kas yra širdyje, išplaukia į viršų. Argi tai nusikaltimas? Argi mes nusikalstam jei liekam širdimi prie to, kas gera, ir mylim tai, kas verta pagarbos? Ne, tai ne nusikaltimas, priešingai, tai didžiulė dorybė. Jei mes esam apakinami žavesio, jausmingumo, švelnumo, tai argi tai

blogai? Manau, jei dvasios žavesys pavergia mus labiau negu išorinis grožis, tai esam laimingesni už tuos, kurie žavisi tik žmogaus išore. Ir vėlgi, tai širdies nuopelnai. Tik širdis išmoko mus atskirti “pelus nuo grūdų”, atskirti tikrąjį amžinąjį grožį nuo laikinojo grožio. Todėl nereikia žaisti žaidimų su širdimi, nes jų pasekmės gali būti pražūtingos. Kiekvienas, net ir vaikiškiausias, žaidimas yra savaip pavojingas. Aš visada bijau žaisti meilės žaidimus ir taip pat bijau būti įtraukta į tokį žaidimą. Dažnai mūsų širdys nemoka nieko nuslėpti, todėl išpažįsta savo silpnybes iki galo. Gal tada pasiuntam grimztantys į bedugnę, bet juk meilė reikalauja aukų. Juk didžiausias turtas yra meilė; nėra ir negali būti nieko kas jai prilygtų. Nors meilei apsigyvenus mummyse mūsų gyslo mis pradeda tekėti ugnis, juk nieks negali jos užgesinti, o bandymas jas sutramdyti yra bevertis, ugnis dar labiau įsiliepsnoja. Ne veltui sakoma, kad mylint siela kilnėja, o širdis liepsnoja. Juk tikroji meilė - nepasotinama ugnis, kuri uždega kitus jausmus ir įkvepia jums naujų jėgų. Mylint mūsų vaizduotė taip įsibėgėja, kad protas paskui ją nespėja ir dažnai palieka ją vieną. Juk vaizduotė pasireikšti skatina širdis. Dainai širdies vedami mes pamirštame save, pamirštame kas esame patys. Juk savo jausmus nešiojamės su savimi, o protą užrakiname, kad jis nekeliautų su mumis. Nes kai protas pradeda vadovauti mūsų jausmams, elgesiui - tai jau nebekelia to didžiulio meilės jaudulio. Viskas atrodo dirbtina - netikra. Nesvarbu, ką mes galime išgyventi vien tik širdies vedami, manau, kad verta širdį paleisti vieną... juk gera širdį išleisti pasivaikščioti ir mėgautis laimingomis akimirkomis. Širdis greičiau pavergia kitą širdį, kai ji yra laisva, niekieno nevaržoma. Tik su laisva širdimi mes galime įeiti į kitą širdį. Tik su tyra širdimi ir siela mes galime sužavėti kitą širdį. Tai kodėl mums nepabandžius pradėti ke-

lionę nuo savęs. Pirmiausia tyra širdis, o tada jau leiskimės į didžiąją kelionę - į žmogaus širdį. Taigi raginu visus atverti savo širdis ir pradėti kelionę į kito žmogaus širdį tik su vienu ginklu - širdimi.

Jei širdį veda meilė, tai esu tikra, kad kelionė pavyks. Juk meilė - tai “širdyje įžiebta šviesa, nes ateina meilė, ir palieka žemėje ir širdyje šviesiau” (V. Mačernis), vadinasi, mūsų kelionė nebus apsupta tamsos, nes šviesa, sklindanti iš širdies, nugalės tamsą. Žinodami, kad meilė - tai širdies kalbėjimas į širdį, kad tai širdies ryšiai, turėtume visada atsiminti, kad kiekviename žmonių bendravime pirmiausia kalba širdys. Todėl paprasčiausius žodžius paverčiame švelniais ir šiltais žodžiais, o tai širdį gaivina. Štai kodėl bendraujant su žmonėmis, mūsų žodžiai ir poelgiai turi būti labai atsargūs ir taktiški, nes visi turi trapią ir lengvai pažeidžiamą širdį, o užgauti širdį - tai atstumti žmogų.

O juk mes to nenorim. Todėl būkim geri - turėkim širdį, o jei turėsime širdį - turėsime viską. Geros širdies reikia visiems, su kuriais susiduriame gyvenime. Juk ne veltui sakoma, kad širdis gydoma širdimi. Visais savo žodžiais, poelgiais, mes keičiame aplinkinius dvasiškai. Jeigu jie artimo neužgauna, vadinasi, jie ugdo artimą. Įvairiomis spalvomis šviečia meilė: “meilė kantri, meilė maloninga, ji nepavydi, meilė nesididžiuoja ir neišpuiksta. Ji nesielgia netinkamai, nieško savo naudos, nepasiduoda piktumui, pamiršta, kas yra bloga, nesidžiaugia neteisybe, su džiaugsmu pritaria tiesai. Ji visa pakelia, visa tiki, viskuo viliasi ir visa išveria. Meilė niekada nesibaigia” (1 Kor 13, 4-8).

Aukime meilėje ir nieškokime jokių kitų kelių į širdį kaip tik širdimi - meile. Taigi raginu visus atverti savo širdis ir pradėti kelionę į kito žmogaus širdį, tik su vienu ginklu - mylinčia širdimi.

KATALIKŲ BAŽNYČIA IR ŽYDAI

Ses. Ona Mikailaitė

Pastarąjį pusšimtį metų didelių pasikeitimų bangos užliejo katalikų nusiteikimus žydų atžvilgiu. Per šiuos penkiasdešimtis metų daugiau pažangos padaryta katalikų su žydais tarpusavio santykiuose negu per praėjusius du tūkstantmečius. Taip kalbėjo Rabinas Eric Yo-offie, Amerikos hebrajų bendrijų (kurių JAV yra apie 800) sąjungos pirmininkas prieš pat Popiežiaus Jono Pauliaus istorinę kelionę į Izraelį šių jubiliejinių metų kovo mėnesį.

Šimtmečius kupinų katalikų su žydais nesusipratimų, kivirčų, įtampų ir neapykantos palengva keičia naujas tolerancijos amžius, kuriame pradedama rodyti didesnę pagarbą vieni kitiems. Žydams ypač reikšminga Vatikano su Izraeliu pasirašyta sutartis 1993 m. gruodžio 20 d. Jono Pauliaus II ryžtas šiam žygiui, nepaisant kai kurių Vatikano diplomatų būkštavimų, buvo esminis persilaužimas. Formalus Izraelio valstybės pripažinimas padėjo tvirtą pagrindą teigiamam santykiui katalikų su žydais.

II pasaulinio karo metu Katalikų Bažnyčia rūpinosi karo pabėgėliais, o drauge padėjo ir persekiojamiems žydams. Daugelis Europos vienuolynų priglaudė benamius ir slėpė žydus, kuriems grėsė mirtis. Daugelis vyskupų ir kunigų taip pat pagelbėjo karo nuvargintiems žmonėms, taipogi ir žydams. Ir įvairių kraštų katalikai padėjo, kur ir kaip galėdami.

Pradedant Pijumi XII, kuris valdė Bažnyčią karo metu, ir baigiant dabartiniu popiežiumi, kuris karo metu buvo studentas ir seminaristas

nacių okupuotoje Lenkijoje, visi šio penkiasdešimtmečio popiežiai asmeniškai išgyveno karo baismus ir stengėsi padėti nuskriaustiems, o drauge ir žydams.

Ar Pijus XII buvęs antisemitas?

Dvidešimt metų po karo, Rudolf Hochhuth sukūrė dramą, „Atstovas“, kurioje jis kaltino Pijų XII, jog jis viešai neprotestavęs prieš žydų žudymą. Arkiv. Montini, prieš pat savo išrinkimą popiežiumi, į tai atsakė: „Protestas ir pasmerkimas, dėl kurių trūkumo šis jaunas vyras kaltina popiežių, tuo metu būtų buvęs ne tik beprasmiškas bet ir pavojingas...“

1999 m. išėjusi britų žurnalisto John Cornwell knyga, *Hitlerio popiežius* (John Cornwell: *Hitler's Pope*, Viking Press) sukėlė didelį triukšmą Europos ir JAV žiniasklaidoje. Cornwell, nepraktikuojantis katalikas, puolė Pijų XII už tylą nacių vykdomų žydų žudymų akivaizdoje, jį vadindamas veidmainiu ir moraliniu bailiu. Peržiūrėjęs Pijaus XII beatifikacijos bylos bei kitus Vatikano archyvo dokumentus, Cornwell sakosi „atradęs“, jog popiežius buvęs antisemitas ir todėl neskelbtinas šventuoju.

Kitų istorikų manymu, Cornwellio teiginiai pasirodo šališki ir menkai pagrįsti. Į jo kaltinimus atsakė jėzuitas istorikas Pierre Blet savo knyga: *Pijus XII ir II pas. karas (Pius XII and the Second World War*, Paulist Press). Blet sako, kad popiežius neteisingai kaltinamas dėl

tariamą tylos žydų žudymo atžvilgiu. Sunkių ir sudėtingų aplinkybių spaudžiamam Pijui XII teko būti atsargiam su viešais smerkimais, kad nenukentėtų dar daugiau nekaltų žmonių. Popiežius žinojo, kas buvo įvykę Olandijoje. 1942 m. Olandijos vyskupai išleido ganytojišką laišką, smerkiantį nacių žiaurumus žydams, ir šis laiškas buvo skaitomas visose Olandijos katalikų parapijose. Vokiečių kariuomenė, kuri jau buvo užėmusi Olandiją, tuojau reagavo, rugpjūčio 2 d. suimdama Olandijos žydus katalikus, jų tarpe ir Editą Stein, esančią karmelitų vienuolyne. Jie visi buvo nužudyti naikinimo stovyklose.

Nuo 1942 m. rugsėjo iki 1943 m. birželio vokiečių kariuomenė šeimininkavo Romoje. Savo 1942 m. kalėdinėje kalboje Pijus XII, gerai žinodamas, kad jo kalba radijo bangomis pasklis po visą pasaulį, griežtai pasmerkė tuos, kurie “valstybę paverčia stabu”, ir, nors nemindamas nacių vardu, smerkė jų darbus: “šimtus tūkstančių nekaltų žmonių žudymą ir lėtą maritimą vien dėl jų rasės ar kilmės”. Ribentropas tuojau sureagavo į popiežiaus žodžius, pasiūsdamas pasiuntinį barti Pijų XII už pažeidimą Vatikano neutralumo. Vokiečių valdžia puikiai suprato, kad buvo taikomi popiežiaus žodžiai: “Anot popiežiaus, Dievas į visus žmones ir visas rases žiūri vienodu palankumu. Čia aiškiai kalbama apie žydus... Jis kaltina vokiečius už neteisingą elgesį žydų atžvilgiu”.

Karo metu Pijus XII priėmė tūkstančius pabėgėlių, jų tarpe ir šimtus žydų, kurie prisiglaudė Vatikane. Popiežius pats suorganizavo lėšų juos maitinti ir sušelpiti. Jo pastangos buvo pačių žydų įvertintos. Tuojau po karo Vatikaną aplankė 80-ties žydų delegacija, atstovaujanti nacių koncentracijos stovyklų kaliniams. Šie norėjo parodyti dėkingumą už popiežiaus pastangas juos užtarti. Jie pareiškė, jog jiems didelė garbė asmeniškai padėkoti Šventajam Tėvui už jo dosnumą persekiojamiems žydams nacių siautėjimo metu (žr. *L'Osservatore Romano*, XI.30.1945). Pijui XII mirus 1958 m.,

tuometinė Izraelio ministrų pirmininkė Goldą Meir Vatikanui pasiuntė tokią užuojautą: “Jungiamės prie visos žmonijos liūdesio. Kai mūsų žmonėms teko kentėti žiaurią kankinystę, popiežiaus balsas užtarė tas aukas. Mūsų laikmetis praturtėjo šiuo balsu, išskylančiu virš kasdienos konfliktų. Liūdimė didžio taikos tarno...”

Jonas XXIII gelbėjo žydus

Arkiv. Angelo Roncalli, busimasis Jonas XXIII, karo metus išgyveno Istambulyje (tai buvęs Konstantinopolis, istorinis krikščionybės centras) kur Pijus XII jį buvo paskyręs apaštališku delegatu Turkijai. Turkija pasiskelbė esanti neutrali valstybė ir taip netrukus tapo paskutiniu atviru keliu žydams, bėgantiems iš nacių okupuotos Europos pasiekti Palestiną. Arkiv. Roncalli sutiko jiems padėti. Jis, kaip oficialus Vatikano atstovas, pasirašė žydams saugų keliavimą užtikrinančias visas (ne falsifikuotas krikšto metrikus, kaip kai kur buvo paskelbta). Su savo gero bičiulio, Bulgarijos Karaliaus Boriso pagalba, (Mat Roncalli 10 metų dirbęs Bulgarijoje) atidarytas kelias tūkstančiams Slovakijos žydų keliauti per Vengriją ir Bulgariją į Palestiną. Tokiu būdu išgelbėta 24,000 žydų nuo mirties lagerių. Šiuos faktus konstatavo Jono XXIII asmeniškasis sekretorius, Mons. Loris Capovilla.

Tapęs popiežiumi, Jonas XXIII dėjo dideles pastangas ugdyti teigiamą katalikų nusiteikimą žydų atžvilgiu. Po jo mirties, 1965 m. išleistas II Vatikano pareiškimas, *Nostra Aetate* (Bažnyčios santykiai su nekrikščionių religijomis). Šis dokumentas skelbia: “Bažnyčia, kuri atmeta visus bet kokių žmonių persekiojimus, atsimindama savo bendrą su žydais paveldėjimą ir vadovaudamasi ne politiniais sumetimais, o evangeliška meile, apgailestauja bet kada ir bet kieno žydams rodytą neapykantą, jų persekiojimus bei bet kokius antisemitizmo pasireiškimus” (žr. *II Vatikano dekretai ir pareiškimai*). Netrukus iš katalikų liturgijos išmesti žy-

Ir žydams, ir krikščionims 10 Dievo Įsakymų, kuriuos Išėjimo knygoje Mozė gauna iš Dievo, išrašytus ant akmens plokščių, sudaro biblinės moralės esmę — nurodo Dievo valią žmogui.

Žydų sinagogose dažnai iškabinama medinė lenta su pirmaisiais 10-ties Įsakymų žodžiais.

Seniau katalikų katekizmuose taip buvo vaizduojami 10 Dievo Įsakymų, duodamų Mozei Sinajaus kalne.

dams nepalankūs posakiai. Ypač ryškus pakeitimas Didžiojo Penktadienio visuotinių maldų teksto: nebesimeldžiame už “užkietėjusius žydus”, bet už “žydų tautą, kuriai Viešpats Dievas yra pirmiausia kalbėjęs”.

Jonas XXIII, pasižymėjęs savo šiltu draugiškumu ir tėviška širdimi, atvira visiems - krikščionims ir nekrikščionims - sekė Kristaus, Gerojo Ganytojo pavyzdžiu, tapdamas ne vien kataliku, bet modernaus pasaulio ganytoju, kviečiančiu visus į Tėvo namus. Šių jubiliejinių metų rugsėjo 3 d. jis Romoje paskelbtas palaimintuoju.

Paulius VI lanko Šv. Žemę

1964 m., savo pontifikato pradžioje Paulius VI nuskrido į Šventąją Žemę. Tiesa, jo kelionė buvusi trumpa, tik 12 valandų, tačiau ji buvusi labai reikšminga.

Į Jeruzalės miestą popiežius įžengė pėsčiomis, ano viduramžių piligrimo šv. Pranciškaus Asyžiečio pavyzdžiu, tuo parodydamas, jog Katalikų Bažnyčia su dideliu nuolankumu grįžta į savo tikėjimo lopšį. Jeruzalėje jis susitiko su atsiskyrusių brolių krikščionių vadais ir pagerbė visas tris religijas krikščionių, žydų ir musulmonų - kurios laiko Abraomą savo “tikėjimo tėvu”. Viešai pripažindamas bendras šių trijų

religijų tikėjimo šaknis, popiežius ruošė kelių ekumeniškam dialogui.

Jonas Paulius II rodo palankumą žydams.

Eidamas savo pirmtakų nubrėžtu keliu, Jonas Paulius II eina dar toliau, norėdamas atitaisyti praeities amžių klaidas ir rodyti žydams tikrą pagarbą bei broliškumą. Jis pirmasis popiežius aplankęs žydų sinagogą Romoje ir savo veiksmais patvirtinęs savo žodžius, jog Dievo sandora su žydų tauta yra amžina ir neatšaukiama. Jis aplankė ir Auschwitz buvusį naikinimo lagerį, kur įrengta žuvusių atminimo šventovė. Ten jis nuoširdžiai meldėsi, giliai susikaupęs. Vatikano soduose popiežius pastatė menorą - septynšakę žvakidę - atminti ir pagerbti holokausto aukas. Vatikane surengtas iškilmingas koncertas holokausto atminimo dieną pažymėti.

Išvežtų ir nužudytų žydų atminimas popiežiui yra labai asmeniškąs dalykas. Kai 1989 m. popiežiaus prašymu Wadowice, jo tėviškoje, iškabinta atminimo lenta pažymėti nacių sunaikintos žydų sinagogos vietą, jis ta proga parašė laišką savo vieninteliam anų dienų išlikusiam draugui, žydui Jerzy Kluger. Karolis Wojtyła prisimena artimą bendravimą su jo tėviškoje gyvenančiomis žydų šeimomis, su kuriomis jis kasdien susitikdavo:

“Daugelis žuvusiųjų, tavo tikėjimo broliai ir mūsų tautiečiai buvę mūsų pradžios mokyklos ir vėliau gimnazijos draugai, su kuriais kartu baigėme prieš 50 metų. Visi jie buvo kilę iš Wadowice, iš mūsų miestelio, kuris dabar mudu riša vaikystės ir jaunystės prisiminimus. Ryškiai atmenu Wadowicos sinagogą, stovėjusią netoli mūsų gimnazijos. Prieš akis man iškyla einantieji pro šalį pakeliui į savo pamaldas švenčių dienomis...”

Karolis su savo tėvu gyveno žydų šeimoje priklausančiame name. Mokyklos kieme jis su draugais žaisdavo futbolą - katalikai prieš žydus - o Karolis dažnai žaisdavo vartininku su

žydų komanda. Sekmadeniais savo parapijos bažnyčioje jis klausydavosi ir į širdį dėjosi mylimo klebono Leonard Prochownik pamokslų žodžius, kuriais savo parapičius mokydavo, jog antisemitizmas yra nekrikščioniškas.

Gyvendamas Krokuvoje nuo 1938 m., kur 20 % gyventojų buvo žydai, universiteto studentu būdamas Karolis nacių okupacijos metais baisėjosi nacių žiaurumais katalikams ir žydams. Studentavimo laikais jis vieną klasės draugę žydaite kasdien lydėdavo į namus ją apsaugoti nuo persekiojimo. Prasidėjus žydų išvežimams, jis ant pečių išnešė keturiolikmetę mergaitę, ją išgelbėdamas nuo mirties. 1942 m. ji pats dirbo akmens skaldykloje, o vėliau chemikalų gamykloje, nes naciai vertė jaunos vyrus prie darbų.

Taigi galima suprasti, kodėl popiežius su giliu susijaudinimu lankė pagrindinę holokausto aukų atminimo šventovę - Yad Vašem Jeruzalėje š.m. kovo 23 d., savo istorinės kelionės į Izraelį metu. Po bendros maldos ir psalmių giedojimo, popiežius pats vienas meldėsi, suklupęs prieš amžinąją liepsną. Padėjęs vainiką žuvusių laidojimo vietoje, jis kalbėjo giliai išmąstytus žodžius:

“Šioje atminimo vietoje protas, širdis ir siela trokšta tylos. Tylos prisiminti; tylos suprasti mintį užplūstančius prisiminimus. Tylos - nes nėra pakankamai stiprių žodžių išreikšti tos baisios tragedijos - Šoah. Mano asmeniškai prisiminimai siekia anuos laikus ir įvykius, kai karo metu naciai buvo užėmę Lenkiją. Atmenu savo draugus ir kaimynus žydus, kurie žuvo ir kurie išliko.

Pats atėjau čia, į Yad Vašem, pagerbti milijonus žydų, kuriems viskas buvo atimta, ypač jų žmogiškas orumas, ir kurie tapo holokausto aukomis... Šioje iškilmingoje atminimo vietoje karštai meldžiu, kad mūsų skausmas dėl žydų tautą ištikusios 20-jo amžiaus tragedijos mus vestų į naują krikščionių su žydais santykį”.

Šventovėje popiežius susitiko su būreliu žydų iš Wadowice, išgyvenusių anų laikų persekiojimus, o tarp jų ir savo jaunų dienų draugą Jerzy Kluger. Šis Yad Vašem aplankymas buvo visos jo kelionės jautriausias momentas.

Kelionei buvo ilgai ir krupščiai ruošta. 1992 m. tuometinis Izraelio užsienio reikalų ministras Šimon Perez asmeniškoje audiencijoje pakvietė Joną Paulių aplankyti Israelį. Kvietimas popiežių iki ašarų sujaudino; tai buvo ilgametis jo širdies troškimas. Jis atliepė reikšmingu ir žydams didelį džiaugsmą davusiu žygiu: 1993 m. pasirašė sutartį su Izraelio valstybės atstovais, oficialiai ją pripažindamas ir užmegzdamas diplomatinis santykius. Šis aktas atvėrė duris į prasmingą abipusį bendravimą, kuris pradėtas 1994 metais, trisdešimt metų po Pauliaus VI kelionės.

Bet įtamos ir nepasitenkinimų kibirkštys vis viena laiks nuo laiko įsiliepsnojo dėl įvairių klausimų bei įvykių. Kai kurie žydai rodė nepasitenkinimą, kad Katalikų Bažnyčia palankiai žiūri į palestiniečius ir palaiko jų teises. Kiti kritikavo katalikų nejautrumą holokaustui, o ypač piktinosi popiežiaus Pijaus XII nepakankamomis pastangomis, jų manymu, sustabdyti nacių žiaurumus žydams karo metu. Kai kurios žydų grupės įsižeidė, kad popiežius Jonas Paulius II paskelbė Editą Stein šventąją 1998 m.

Edita Stein: Bažnyčios ir Izraelio duktė

Paskelbdamas Editą Stein kankine ir išpažinėja, Jonas Paulius II kaip tik norėjo pagerbti šios konvertitės žydišką kilmę bei jos heroiskumą solidarumą su savo persekiojama tauta. Kanonizacijos iškilmių metu popiežius kalbėjo: Naikinimo stovykloje ji mirė kaip Izraelio duktė dėl Šventojo Vardo garbės ir drauge, kaip Sesuo Marija Benedikta nuo Kryžiaus, tapo kryžiumi palaiminta”.

Filosofė ir pedagogė Edita Stein priartėjo

prie Katalikų Bažnyčios, skaitydama šv. Teresės Avilietės raštus, o ši mistike pati turėjusi žydiško kraujo. Edita visada pripažino savo žydišką kilmę. Gyvendama ir dirbdama Vokietijoje, ji skaudžiai išgyveno nacių vykdomą žydų persekiojimą, kuris ilgainiui virto genocidu. Ji buvo pasišovusi 1933 m. vykti į Romą prašyti Pijų XI paskelbti encikliką smerkiančią antisemitizmą. Toji kelionė neįvyko, ir į prašymą laišku ji negavusi jokio atsakymo. Tais pačiais metais ji nusprendė įstoti į Koelno karmelitų vienuolyną. Jos šeima, ypač jos motina, skaudžiai išgyveno Editos perėjimą į katalikybę ir jos tapimą vienuole, į tai žiūrėdama kaip savo tautos išdavystę sunkiausiu laiku. Editai teko pakelti savųjų atmetimą, bet širdyje ji jautė, kad Dievas ją kviečia ir ruošia savo gyvybę paaukoti už savuosius. Ji save matė kaip Senojo Testamento Esterą, išskirtą iš savo tautos, kad jai atstovautų karaliaus akivaizdoje ir ją išgelbėtų. 1939 m. ji parašė tokį testamentą:

“Iš anksto su džiaugsmu priimu tokią mirtį kokią Dievas man paskyrė, visiškai nusilenkdama jo švenčiausiai valiai. Tepriima Viešpats mano gyvenimą ir mano mirtį. Jo vardo garbei ir Jo šventos Bažnyčios gerovei (ypač už mūsų ordino gyvavimą, pašventimą ir tobulėjimą, ypatingai už Koelno ir Eecho vienuolynus), už žydų tautą, kad Viešpats būtų savųjų priimtas ir kad jo karalystė ateitų garbėje, už Vokietijos išgelbėjimą ir už taiką pasaulyje ir pagaliau už visus mano gyvus ir mirusius gimines, kuriuos Viešpats man davė, kad nė vienas jų nepražūtų...”

Pakeldamas Edit Stein į altoriaus garbę, popiežius kaip tik iškėlė jos didvyrišką ryžtą jungtis su Kristaus kančia ir mirtimi, aukojant save už pasaulį ir už savąją tautą.

Jono Pauliaus II žygiai atsiteisti už praeities klaidas

Tais pačiais 1998 m. Vatikanas išleido

Menora: iš vientiso aukso iškalta septynšakė žvakė, papuošta migdolo žiedais ir pumpurais. Šakose įstatomos 7 lempos, kuriose degė grynas alyvų aliejus. Ji apšvietė susitikimo palapinę (Iš 27,20) žydams keliaujant per dykumą. Pranašo Izaijo knygoje menora nurodo septynypę Dvasią, nužengiančią ant Dovydo karališkuoju patepimu. Saliamono ir vėliau Erodo statytose Jeruzalės Šventyklose auksinė menora stovėjo šventojoje vietoje drauge su auksiniu smilkalų altoriumi.

Menora tapo ir krikščionims brangiu simboliu, nes Kristus “pasaulio šviesa” (Jn 12,26). Velyk-makčio tamsoje Velykų žvakės šviesa reiškia prisikėlusį Kristų.

Tito arkos menora Romoje: pagrobta iš sugriautos Erodo šventyklos.

Jėzaus laikais ir sinagogose degė menora apšviesti skaitomą šventraščio ritinį.

Dail. E. Saladžiaus piešta menora iliustuoja naująjį lietuvišką Šv. Raštą.

dokumentą, pavadintą “Atsimename: mąstymas apie Šoah”, kuriame Bažnyčia atsiprašė už savo narių pasyvumą holokausto akivaizdoje. Šis dokumentas ruošė kelią jubiliejinių metų Atsiprašymo Mišioms, įvykusioms Šv. Petro bazilikoje kovo 12 d., pirmą Gavėnios sekmadienį. Iškilmingų Mišių metu prie specialaus altoriaus, kur buvo pastatytas didelis 15-to a. kryžius su Nukryžiuotojo figūra ir septyniomis degančiomis žvakėmis, vyko atsiprašymas. Tikinčiųjų maldos rėmuose Dievo maldaujama atleidimo už tikinčiųjų nuodėmes: už nusikaltimus, tarnaujant tiesai, už nusižengimus, ardančius krikščionių vienybę, už nepagarbumą kitoms kultūroms ir religijoms... Po nuodėmių

išpažinimo popiežius, prašydamas Kristaus atleidimo, pabučiavo Nukryžiuotąjį. Savo homilijoje popiežius pareiškė, jog šiais Dievo gailėstingu metais tinka mums, Bažnyčios nariams, pulti ant kelių ir prašyti Dievą atleidimo už mūsų neištikimybę Evangelijai, pripažįstant jog mes, krikščionys, turime atsakomybę už pasaulyje išsiskynusį blogį dėl mūsų nemeilės, apatijos ir noro kitiems padėti. Mūsų netinkamas elgesys sužalojo Bažnyčios veidą. Atleiskime ir prašykime atleidimo: kelis sykius vis kartojo popiežius.

Po dešimties dienų Jonas Paulius II nusileido Šventoje Žemėje. Lankydamas šventas vietas, surištas su Kristaus gyvenimu ir mirtimi,

popiežius su dideliu susikaupimu ir įsijautimu ėjo Kristaus pėdomis, pats kantriai nešdamas savo fizinių negalių našą. Visose aplankytose vietose krikščionims ir nekrikščionims, katalikams ir nekatalikams jis nešė taikos, vilties, meilės ir Dievo palaimos maldas bei linkėjimus.

Atvykęs į Tel Aviv, popiežius pasveikino Izraelio prezidentą Weizman su žmona ir ministru pirmininką Barak su žmona, sakydamas: “daug dalykų pasikeitė nuo mano pirmtako Pauliaus VI atvykimo čia 1964 m.... Su nauju atvirumu vieni kitiems krikščionys ir žydai turi drąsiai stengtis ištrinti tarpusavio priešišumą. Visur ir visada privalome stengtis atskleisti tikrąjį žydų ir žydų religijos veidą ir taip pat tikrąjį krikščionių ir krikščionybės veidą... Ir todėl mano kelionė yra piligrimo kelionė; su nuolankiu dėkingumu ir vilties dvasia aplankau mūsų religijos istorinius šaltinius. Noriu pagerbti visas tris religines tradicijas gyvuojančias šioje žemėje”.

Lankydamas Betliejų, esantį palestiniečių žemėje, popiežius dėkojo jų vadui Arafatui už nuoširdų priėmimą. Savo kalboje jis pareiškė, jog meldžia ir linki taikos visiems šios žemės gyventojams: “Ramybė ir taika palestiniečiams! Ramybė ir taika visiems šios žemės gyventojams! Kas gali užmiršti, kiek palestiniečiai iškentėjo paskutiniaisiais dešimtmečiais... Šv. Sostas visada pripažino palestiniečiams teisę turėti savo tėvynę ir taikiai gyventi su kaimynais”.

Susitikęs su vyriausiais žydų rabinais Jeruzalėje, popiežius sakė turįs viltį, kad žydų tauta pripažins, jog Katalikų Bažnyčia smerkia visokį antisemitizmą. Jis dar paragino: “Privalome drauge dirbti ir kurti tokią ateitį, kur išnyktų antižydiškumas krikščionių tarpe ir antikrikščioniškumas žydų tarpe. Daug ką turime bendro. Daug ką galime pasiekti, kurdami taiką, teisingumą ir žmoniškesnį, broliškesnį pasaulį”.

Šiai istorinei kelionei einant į pabaigą, Jeruzalėje buvo sušauktas žydų, krikščionių ir musulmonų susirinkimas. Giedojo visų trijų re-

ligijų vaikų chorai šiai progai specialiai sukurta giesmę ir kalbėjo visų trijų religijų vadai. Paskutinis prabilo popiežius: “Religija negali pateisinti jokio smurto, ypač kai tikinčiojo tapatybė glaudžiai susijusi su jo tautybe bei kultūra. Religija ir taika eina drauge! Tikėjimas ir jo praktika negali būti atskiriami nuo Dievo paveikslo saugojamo kiekviename žmoguje”.

Jono Pauliaus II didžiulės pastangos ištiesti susitaikymo ir broliškumo ranką žydams (tuo nenuskriaudžiant kitų), rodo nuoširdų norą atsiteisti už praeities klaidas. Keliaudamas po Izraelio žemę, jis visur pabrėžė, jog mes, krikščionys, Kristaus sekėjai, negalime neapykantoje laikyti jokio žmogaus, jokios religijos, o ypač tos su kuria nuo pat pradžios dalijamės bendru tikėjimo kraičiu.

Dar truputis istorijos

Drauge su Jonu XXIII, š.m. rugsėjo 3 d. palaimintuoju paskelbtas Pijus IX. Jo ilgas ir audringas valdymas tęsėsi nuo 1844 m. iki 1878 m. Savo valdymo pradžioje šis popiežius padarė dramatišką gestą, atverdamas Romos žydų geto vartus. Nuo viduramžių Romos žydai buvo atskirti nuo kitų miesto gyventojų ir tegalėjo gyventi viename miesto kvartale. Apšvietos amžiaus išminčiai bei politikai džiaugėsi šiuo žygiu. Bet kai po dešimties metų įvyko kitas incidentas su viena žydu šeima Bolonijos mieste, tie patys liberalai puolė popiežių. 1858 m. popiežiškoji policija buvo pasiūsta į vienos žydų šeimos namus ir pareikalavo atiduoti jų šešerių metų berniuką Enardą Mortarą. Paaškęjo, jog berniukas, dar kūdikystėje buvo pakrikštytas; jam smarkiai susirgus ir esant mirties pavojuje, krikščionė tarnaitė jam suteikusi krikšto sakramentą, tėvams nežinant. Popiežiaus policija vaiką nugabeno į Vatikaną, kur jis užaugo popiežiaus asmeniškose globoje. Išauklėtas kataliku, jis ilgainiui tapo kunigu. Pagal anuometinį supratimą, tai buvo padaryta vaiko dvasinei gerovei užtikrinti. Toks įvykis nebūtų

pateisinamas šiandien, bet prieš pusantro šimto metų buvo kitaip mąstoma. Vatikano II dokumentų sąžinės laisvės samprata mums dabar visai kitaip dalykus nušviečia.

Mūsų palaimintasis Jurgis Matulaitis gimė Pijaus IX valdymo metu, o augo ir mokėsi Pijaus X laikais. Savo gyvenime jis matė ir išgyveno daug politinių audrų ir labai sielos jos dėl nekrikščioniškos neapykantos tarp tautų. Gyvendamas Šveicarijos Friburge, kur auklėjo būsimus marijonus, jis 1913 m. rašė laišką savo bičiuliui kun. Jonui Totoraičiui, esančiam Lietuvoje: “Rusai nepakenčia lenkų, lenkai vokiečių, prancūzai šnairomis žiūri į vokiečius, vokiečiai į vengrus ir t.t., o tik tų įvairių tautų žmonės stengia sugyventi ir drauge darbuotis Bažnyčiai...” Matulaitis pripažįsta savo draugui, kad jaunystėje turėjęs priešišką jausmų, kuriuos išsklaidžiusi Dievo malonė: “Seniau labai nepakęsdavau žydų; buvo laikas, kad nekęsdavau lenkų ir rusų. Bet Dievas apšvietė mane, suteikė tą malonę; supratau, kad tai nesutinka su Kristaus mokslu, kuris liepia mylėti kiekvieną artimą kaip patį save, kuris liepia net ir priešus mylėti.” Tapęs Vilniaus vyskupu ir savo vyskupijoje turėjęs įvairių tautų bei religijų žmones, jis nuo pat pradžios rodė tikrą ganytojišką ir tėvišką meilę visiems ir dėl to skaudžiai nukentėjo. Įvairiais atvejais vysk. Matulaitis gynė ir žydus. Kai 1919 m. lenkai legionieriai išvarė bolševikus iš Vilniaus ir patys užėmė miestą, kareiviai ir žmonės kerštavo prieš žydus, nes nemažai jų palaikę bolševikus. Vyskupo ausis pasiekė žinia, jog legionieriai areštavę daug žydų, juos mušę ir kankinę, išplėšę jų krautuves ir atėmę pinigų. Du žydų rabinai atėjo pas Matulaitį prašyti jo užtarimo bei pagalbos. Vyskupas tuojau pasiuntė du kunigus nueiti į kalėjimą pas suimtuosius, o legionierių generolui užtarė du žydų vadus, kurie buvo paleisti. Matulaitis vėliau rašė savo dienoraštyje: “Man buvo gaila žydų, nors nemačiau, kaip juos mušė ir kankino. Kur galėdamas, juos užtariau. Kunigų prašiau, kad įnirtusius žmones ramintų ir malšin-

tų...” Kitu atveju, kai buvo gauta maisto dalyti išbadėjusiems Vilniaus gyventojams, nes po karo mieste mažai kas galėjo išsimaitinti, mat dalinimo komitetas nenorėjo duoti maisto žydams. Vysk. Matulaitis pasipriešino, sakydamas: “Juk ir jie yra žmonės”.

Taigi galime bent kiek suprasti, kaip ilgai užtruko subręsti ir pasklisti katalikų teigiamas nusiteikimas žydų atžvilgiu, kokį šiandien rodo ir skelbia Jonas Paulius II.

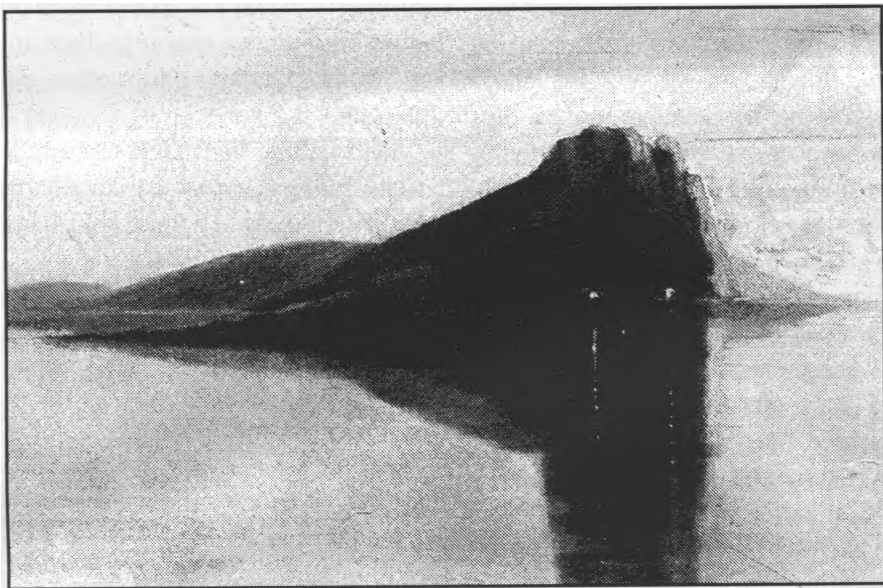
Atgarsiai iš žydų pusės

Anot JAV žydų bendrijų atstovo Rabino Yoffie, pagrindinė kliūtis katalikų su žydais susitaikymo buvusi Vatikano delsimas oficialiai pripažinti Izraelio valstybę, atkurtą 1948 m. Ilgus amžius katalikų tarpe gyvavo populiarius įsitikinimas, jog žydų benamiškumas ir klajojimas po pasaulį - tai Dievo bausmė jiems už Kristaus atmetimą. Pripažindamas Izraelį, popiežius atmetė tokią mąstyseną ir žydams užtvirtino jų istorinės tėvynės atgavimo didžiulę reikšmę jų religijos, tautos ir kultūros išlaikymui.

Žydų manymu, katalikai turi suprasti, kad holokausto istorijos tyrinėjimas bei kaltininkų susekimas ir nubaudimas žydams yra esminis teisingumo vykdymas. Žydai priešinasi holokausto “sukrikščioninimui”, nes žydai buvo žudomi specifiskai dėl jų kilmės. Tačiau rabinas Yoffie sako, kad žydai iš savo pusės turi suvokti, kad holokaustas negali būti vienintele žydų-krikščionių pokalbio tema. Kai kuriems žydams holokaustas yra tapęs obsesija.

Žydų ir katalikų abipusiam supratimui dar trūksta esminių žinių apie vienas kitą bei vienas kito įsitikinimus. Tiek katalikams, tiek žydams dar teks geriau apsišviesti apie vienas kito praeitį ir būdingą mąstyseną. Katalikams itin naudingos biblinės studijos, ypač Senojo Testamento, kurios padeda pažinti mūsų bendrą su žydais tikėjimo kraitį.

Žydai, katalikai ir milijonai kitų atidžiai

Ramybė. 1904-1905

sekė popiežiaus piligriminę kelionę Izraelio žemėje. Jai pasibaigus, padaryta apklausa; 502 žydai pasisakė, kaip jie dabar vertina popiežiaus žodžius bei veiksmus, padarytus visos Katalikų Bažnyčios vardu. Rezultatai įdomūs: 62 pasisakė tikį, jog Katalikų Bažnyčia teigiamai pakeitusi savo nusistatymą žydų atžvilgiu; 36% pritarė, kad Bažnyčia tinkamai atsiprašė už praeities klaidas, ypač už pasyvumą holokausto metu.

Š.m. rugsėjo pradžioje įvyko pirmas oficialus žydų atsakas į krikščionių (katalikų ir protestantų) pastangas susitaikyti. Baltimorėje esantis žydų ir krikščionių studijų institutas

paruošė pareiškimą, kurį pasirašė 160 žydų bendrijų vadai. Pareiškimas teigia, jog žydai pripažįsta žydų ir krikščionių bendras religines šaknis ir visus žydus kviečia išsivaduoti iš nepsitikėjimo krikščionimis. Nors esama esminių skirtumų tarp žydų ir krikščionių tikėjimų, bet pabrėžiama, jog ir žydai, ir krikščionys garbina tą patį Dievą, tą pačią knygą laiko autoritetinga, priima tuos pačius moralinius principus, randamus pirmose penkiose Biblijos knygose. Pareiškimas tvirtina “Mes gerbiame krikščionių tikėjimą, kilusį iš žydų religijos ir tebeturintį svarbų ryšį su ja”.

■ Pop. Jonas Paulius rugsėjo 16 d. Vatikane priėmė Lietuvos vyriausybinių delegaciją. Lietuvai atstovavo užsienio reikalų ministras Algirdas Saudargas, krašto apsaugos min. Česlovas Stankevičius, švietimo ir kultūros min. Kornelijus Platelis, Kauno arkiv. Sigitas Tamkevičius ir vysk. R. Norvilą. Prieš tai delegacija apsikeitė Lietuvos ir Vatikano sutarčių patvirtinimo raštais su Šv. Sosto sekretoriumi.

■ Rugsėjo 24 d. Detroito Šv. Antano parapijos choras paminėjo savo veiklos dvidešimtmetį. Minėjimo dieną šv. Mišias aukojo ši choro iniciatorius ir globėjas klebonas kun. S. Babonas. Šiam chorui visą laiką vadovauja muz. Stasys Sližys.

Tyla – kelias į Dievą

Ignas Naujokas

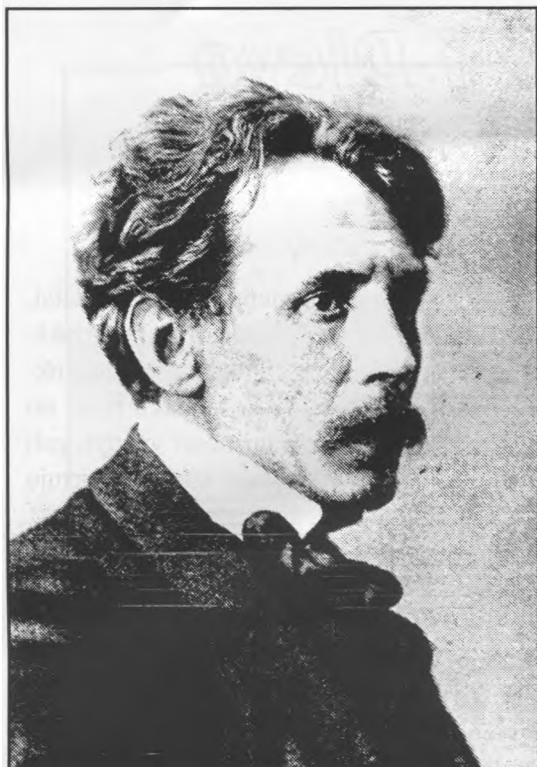
Modernusis gyvenimas yra pilnas neramumo ir triukšmo. Triukšmas neleidžia dvasiai susitelkti, ją išblaško, kliudo jai brandinti mintis ir idėjas ir tokiu būdu ją silpnina, gesina ir žudo. Kai žmogaus dvasia tegali vegetuoti, kai ji neturi sąlygų savo sparnus išplėsti, tada ir visas kultūrinis gyvenimas pradeda merdėti. Jokiu būdu netvirtiname, kad triukšmas ar ramybė yra vienintelės aplinkybės, slopinančios ar ugdančios dvasią. Tačiau negalima pamiršti fakto, kad didieji išminčiai, kurių dvasios palikimu ir šiandieninė žmonija minta, Sokratas, Platonas, Aristotelis, Augustinas, Tomas Akvinietis, yra gyvenę ir kūrę, tais praeities laikais, kai gyvenimas dar nebuvo tiek nervingo skubėjimo ir triukšmo paliestas, kai buvo daugiau sąlygų, ramiam dvasios vaisių brandinimui. Neveltui kai kurie šių laikų rašytojai, pvz., Carrel, Dunhamel, reikalauja įsteigti miestuose tylos zonas, kad minties, mokslo ir kultūros žibintai nebūtų triukšmo užpūsti.

Triukšmo, skubėjimo ir nerimavimo išblaškytas žmogus pradeda gyventi tik išoriniais įspūdžiais ir išoriniu gyvenimu, o juk tikrasis gyvenimas yra dvasios gyvenimas. Tokiame gyvenime ieškoma atsakymo į didžiuosius buities klausimus, jame viskas yra nušviečiama tų klausimų šviesa. Triukšmas žmogų apkurina, neduoda jam sąlygų sustoti prie didžiųjų klausimų, todėl visai nenuostabu, kad šių laikų gyvenimo išnervintos sielos ilgisi ir ieško gilesnio, prasmingesnio gyvenimo. Dėl to bus visiškai suprantama, kad ir Jungtinėse Amerikos Valstybėse šiais laikais nemaža žmonių stoja į griežtus, kontempliatyviuos vienuolynus» kur tyloje ir susitelkime bandoma tik Dievui

gyventi. Tie gausūs šių vienuolynų kandidatai, kurių daugelis iš pragariško karo frontų triukšmo į tuos ramybės uostus įsuko, tartum instinktyviai pajuto, kad "reikia leisti veikti tylai, tai tiesos mokytojai, o pažintai tiesai vykdyti gali būti sutelktos jėgos tik tyloje, kuri yra tvirtųjų tėvynė" (Lacordaire).

Šiame straipsnyje pakalbėsime apie tylą, kaip apie priemonę savo dvasią pagilinti bei patobulinti ir tuo būdu atrasti Dievą. Juk ir tylinčiųjų vienuolių, cistersų arba trapistų, abatai tvirtina, kad pirmasis žingsnis į Dievą, yra vienatvė, o antrasis - tylėjimas. Šiame rašinyje kalbėsime apie tylos vaidmenį žmogaus dvasiniame gyvenime. Tačiau tylėjimu čia vadinsime ne tik lūpų tylą, bet ir tą vidaus nurimimą, kurs stengiasi sudrausminti prisiminimus ir vaizduotę, kurie nenaudingai ir net nuodėmingai klajoja po praeitį arba po visiškai nepagrįstą, o tik svajojamą ateitį. Tokia tyla tai yra dvasios nurimimas ir susitelkimas prie kasdieninių pareigų ir darbo, drauge nepaleidžiant iš akių didžiojo religinio gyvenimo įprasminimo, kurio šviesoje ir toji kasdieninė pareiga, su ją lydinčiais vargais bei rūpesčiais, įgyja gilesnę prasmę.

Susivaldymas kalboje, savo mintis pasireiškiant tik tada, kai reikia, kalbant tinkamu laiku ir tinkamu būdu, pasakant tik tai, kas reikia ir kas tinka, yra tikra dorybė. Juk dorybės veiksmas yra tada, kai siekiama tam tikro objektyviai kilnaus gėrio ir kai tam gėriui pasiekti nugalimos didesnės ar mažesnės kliūtytys. Kai susivaldoma kalboje, tai siekiama gėrio, kurs yra atsisakymas malonumo, jaučiamo išreiškiant kitiems savo mintis. To malonumo

M.K. Čiurlionis

atsisakoma, vadovaujantis aukštesniais motyvais - siekiant ramybės sau ir artimui, norint labiau pajusti ir suprasti Dievą. Per didelį kalbėjimą paprastai tai sukliudo. Tasai atsisakymas nėra lengvas, nes tai yra malonumo atsisakymas, tai yra tam tikru atžvilgiu savojo "aš" paneigimas.

Tylos reikšmė dar labiau suprantama atsiminus, kad žmogaus gyvenime tylėjimas yra svarbesnis negu kalbėjimas. Žodžiais žmogus niekad tinkamai savo asmenybės neišsako. Tylėjimu išreiškiama tai, kas žmogui yra pastovus, kas nesikeičia, o žodžiais pasakoma tik tai, ką tik laikinai, tuo momentu jis jaučia. Tačiau toks tylėjimas šiandien nėra vertinamas. A. Carell sako, kad "vienatvė laikoma arba bausme, arba prabanga". Čia jis, be abejo, kalba apie fizinę vienatvę, būtiną susitelkimui ir kūrybai, bet ne apie dvasinę vienatvę, kurią pakelti gali tik

išrinktieji. Anot jo, vienatvės tyla šiandien yra pergyvenama kaip bausmė, nes žmogus, papratęs sakyti viską, kas tik jam ateina į galvą, bijo nutilti, nes neturi kuo tą tuščią tylos tarpą užpildyti. Neįpratęs giliau mąstyti, dvasiškai nusikurdęs, be vidaus turinio, tokiomis tylos valandomis jis jaučia dvasinę slegiančią tuštumą. Tylėjimas pakankamai nevertinamas ir tada, kai į jį žiūri kaip į retą, nepasiekiamą ir todėl nesiektiną prabangą. Kai kurie mano, kad šiais laikais, kai žmonės taip susigrūdę gyvena, kai visur tiek triukšmo, yra visiškai neįmanoma surasti tylos atmosferą.

Tačiau žmogui tokių tylos bei ramybės valandų verkiant reikia, nes be jų gali visai sunykti jo dvasia ir tartum kvėpalai, laikant atkimštą butelį, išsikvėpti. Tam rimtam pavojui suprasti užtenka tik prisiminti mūsų kasdieninių pasikalbėjimų turinio pasibaisėtiną tuštumą. Tai vis dėl to, kad neturima ar neieškoma progų tyliai pagalvoti, ramiai ką nors paskaityti ir labiau į skaitytas mintis įsigilinti. Tik išmokus tylėti, mūsų pasikalbėjimų turinys bus aukštesnis ir dvasiškai turtingesnis. Teisingai A. Karr sako, kad galbūt svarbiausias dalykas pasikalbėjimuose yra tylėjimas.

Po šitų kelių minčių įdomu pažvelgti į pagrindus, kurie labiau verčia tylėjimo dorybe susidomėti.

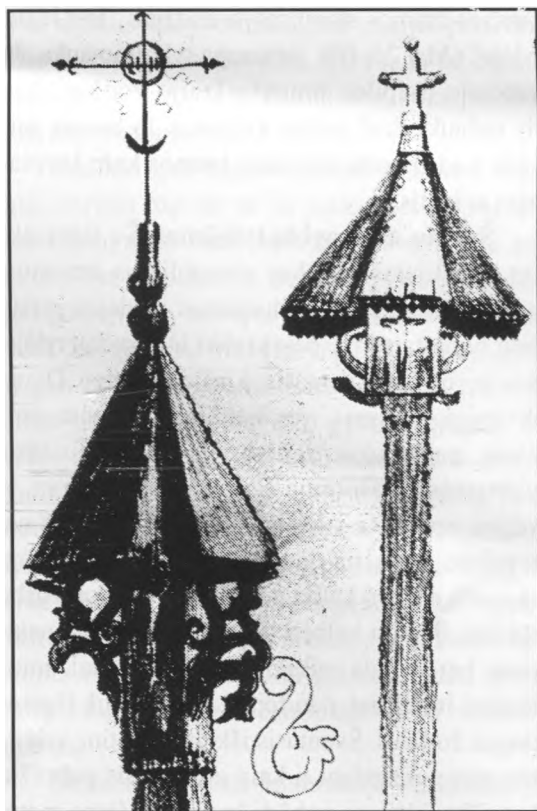
Dievo tylėjimas. Tai yra harmoniškos ramybės tylėjimas. Šv. Jonas nuo Kryžiaus sako, kad tai yra tylos nuspalsvota harmonija. Jei Dievas kalba, tai Jo kalba, Jo žodis tampa kūnu. Jo žodis išreiškia Jį patį. Tai žodis, kuris nuo amžių gimdo įsikūnijusį Žodį - Dievo Sūnų. Iš Tėvo ir Sūnaus einanti Dvasia nuo amžių kyla be žodžio. Tai bežodė Tėvo ir Sūnaus Meilė. Todėl ir Jonas nuo Kryžiaus ta tyla tarp Švenč. Trejybės asmenų pagrindžia ir mūsų tylėjimą Dievo akivaizdoje sakydamas: "Tėvas ištare žodį, Jo žodis - tai Jo Sūnus. Jis tai ištaria amžinam tylėjime ir tik tylėjime jį siela išgirsta". Tą pat tvirtina ir Kristaus Sekimo autorius: "Tyloje ir ramybėje siela daro didelę pažangą

tobulybėje... juo toliau gyvena nuo pasaulio triukšmo, juo arčiau susijungia su savo Tvėrėju” (I. 20).

Dievo tylėjimas pasireiškia ir Jo tvėrimo darbe. Jis taria žodį, ir atsiranda pasaulis. Žodžiai, išreiškia Jo valią, yra labai trumpi ir saikingi, bet drauge ir labai galingi. O kai prieinama prie žmogaus sutvėrimo, tai po žodžių “padarykime žmogų į mūsų paveikslą ir panašumą”, po žmogaus kūno sutvėrimo, sutvėriama siela be žodžio, tik kvėpimu. Štai kodėl iš tylinčios Meilės kilusi siela grįžta prie savo kilmės šaltinio per tylinčią meilę. Sutvėręs pasaulį, Dievas nutyla. Tas paslaptingas tylėjimas supa pasaulį ir mus. Didžiame tylėjime, vidurnaktį, anot kalėdinės liturgijos, visagalio Dievo Žodis nužengė iš aukštybių ir gimė Betliejuje. Visuotinėje tyloje Jis atsiranda ir ant altoriaus Mišių konsekracijos metu.

Gamtos tylėjimas. “Ramus Dievas nuramina viską”, sako šv. Bernardas. Štai žvaigždėtas dangus, kurio milijoniniai kūnai juda tyloje ir apie kurių judėjimą galvodamas Pascal sakė: “Šitų begalinių plotų tylą mane gąsdina”. Štai dykumos, tas slaptingas gamtos vienuolynas, kur žmogus tartum atsiduria ant amžinybės kranto. Visi didieji gamtos įvykiai vyksta tyloje. Pasėlis kyla, medis auga ir duoda vaisių be jokio triukšmo. Beveik nejaučiamai plaka širdis, sruvena gyslose kraujas, kvėpuoja plaučiai ir veikia visas organizmas. Jeigu šie organai pradeda neramiai veikti, tai ženklas, kad yra pažeista tvarka. Jei gamtoje pasigirsta gyvių balsai, tai visados jie pagrįsti kokio nors reikalo išlaikyti jiems arba visai jų rūšiai. Tyla - tai gyvenimo, aktyvumo ir tvarkos pagrindas. Sudrumsti tylą reiškia sudrumsti tvarką. Tos mintys truputį labiau mums priartina Kristaus žodžius, kai Jis sako, kad iš kiekvieno nenaudingo žodžio reikės duoti apyskaitą.

Kristaus tylėjimas. Jo gimimas Betliejaus nuošaly, Jo nežinomas gyvenimas Egipte, paslėptas gyvenimas Nazarete ir net Kalvarijos kančia rodo, kad Jis gyvena nežinomas, atsi-

Koplytstulpiai. 1909

skyręs. Trisdešimt metų Kristus gyveno taip nuošaliai nuo viešojo gyvenimo, kad šv. Jono Krikštytojo žodžiai, "tarp jūsų stovi tas, kurio jūs nepažįstate" (Jon 1,26), gali geriausiai apibūdinti Jo gyvenimą. Tik keli žodžiai, tartum žaibas, perskrodžia šį Jo gyvenimo laikotarpį, kai šventykloje Jį suradusiai motinai pasako: “Man reikia būti tuose dalykuose, kurie yra mano Tėvo” (Luk 2,49). Tylus Tėvo valios pildymas tai yra to paslėptojo gyvenimo įprasminimas.

Ir pradėjęs savo viešą gyvenimą, Kristus dažnai ieškodavo vienatvės ir tylos, eidamas į dykumą ar į kalnus, kad galėtų vienas melstis. Pradėjęs savo nuostabius darbus - stebuklus, Jis ne kartą įsako pagydytiesiems, kad jie tylėtų ir

apie pagydimą niekam nepasakotų. Jis taip pat draudžia apaštalams kalbėti apie Jo išaukštini-
mą Taboro kalne. Pagaliau pačiame viduryje Jo
kančios dramos stovi įrašyti žodžiai: “Bet Jėzus
tylėjo” (Mat 26, 63). Jis tampa tylėjimo auka. Jo
kančioje išsipildė pranašo Izaijo žodžiai, kad
Jis nežinotų, kad nebus girdimas Jo balsas gat-
vėse, kad Jis neatvers savo burnos kaip kerpia-
mas avinėlis.

Šventų asmenybių tylėjimas. Šv. Benedik-
tas, garsiosios regulos vienuoliams autorius,
paveiksluose yra vaizduojamas pridėjęs pirštą
prie lūpų, tartum įspėjęs tylėti ir nurodęs tylėji-
mo vertę. Tai šventasis, kuris ypatingo Dievo
įkvėpimo vedinas, vos keturiolikos metų am-
žiaus, pasitraukia trejiems metams į visiškos
vienatvės nuošalumą Subiaco kalno urve, o
vėliau nuvyksta į Monte Cassino kalną. Savo
reguloje jis skiria daug vietos tylai. Jis įspėja
saugotis nedorų kalbų, nekalbėti be reikalo arba
tuščiai. Pataria kalbėti tik tada, kai esi klausia-
mas, bet ir tada reikia kalbėti maloniai, nuo-
lankiai ir kukliai, naudojant su saiku tik išmin-
tingus žodžius. Šventasis iškelia asketinę tylėji-
mo vertę, uždedant jį kaip atgailą. Jis pabrėžia
heroiską tylėjimo pobūdį kančios ir ligos metu.
Parodo įvairias tylėjimo progas, kuriomis pasi-
reiškia nuolankumo dorybė. Pagaliau tylėjimas
labiausiai įprasminamas, kai nutolstama nuo
pašalinių dalykų ir susikaupiama bei atsikama
tik į Dievą. Įpratus tylėti su žmonėmis, pasiruo-
šiama tinkamiau kalbėtis su Dievu ir Jo įkvėpi-
mą klausyti. Tokiu būdu tyla ir susitelkimas
tampa priemonės pagilinti dvasią ir susijungti su
Dievu. Jau ir pati tiesa, kad Dievas yra viskas, o
tvarinys niekas, verčia žmogų, atsistojusį Jo aki-
vaizdoje, nutilti.

Visišką tylėjimą, neskiriant kasdieninės
rekreacijos pasikalbėjimo valandų (kurios prak-
tikuojamos visuose vienuolynuose), griežtai
vykdo tik trapistai. Šiek tiek švelnesnė tyla
užlaikoma kartūzų ir karmeličių vienuolynuose.
Protestantų pastorius Walter Nigg savo veikale
apie katalikų vienuolijas rašo: “Begarsė mirties

tyla dieną ir naktį viešpatauja trapistų vie-
nuolynuose ir toms tylioms patalpoms teikia
grabo išvaizdą, kuriame už gausias žmonių lie-
žuvio nuodėmes atgailaujama”. Tyla ir susitel-
kimas geriausiai paruošia tų vienuolių narius
Dievo ir Jo tiesų kontempliacijai.

Šventieji visuomet mėgdavo gyventi nuoša-
liai nuo kitų žmonių, kad galėtų daugiau ben-
drauti su Dievu. Jie vengdavo nenaudingų žo-
džių ir nereikalingų kalbų. Šv. Katarina apie
savo regėjimus niekam nepasakojo, juos žinojo
tik išpažinties klausytojas. Šv. Bernadeta už-
sidarė vienuolyne ir niekam apie savo buvusius
regėjimus nepasakojo. Ir šv. Teresėlė savo sielos
turtus slėpė po dvasinės kūdikystės skraiste. Ne-
galima net įsivanzduoti šventojo, kurs daug
plepėtų, jie visi buvo tylinčios, su Dievu susi-
jungusios sielos.

Susivaldymas kalboje ir jo vertė

Susivaldymas kalboje yra tikra dorybė.
Prieš ją galima nusikalsti arba nereikalingu
kalbėjimu, arba nereikalingu tylėjimu. Kartais
pareiga reikalauja kalbėti, ką nors pasakyti. Ir
Šv. Raštas sako, kad “yra laikas kalbėti ir laikas
tylėti”. Šv. Benediktas savo reguloje taip pat
nedraudžia kalbėti, kai yra reikalas. Yra būtina
kalbėti, kai to reikalauja artimo meilė, kai reikia
ką nors pamokyti, ką nors kitam paaiškinti, į
klausimą atsakyti, paguosti ar įspėti. Tokiu atve-
ju tylėti reikštų abejingumą artimo atžvilgiu ir
panieką jam. Jeigu kas savo nekalbėjimą tokiu
atveju stengtųsi pateisinti, tai būtų panašus į
Kainą, kuris, nužudęs savo brolių ir norėdamas
tą nedorybę paslėpti, sakė: “Ar aš esu savo bro-
lio sargas?”

Toksai nedoras tylėjimas dažnai kyla iš šal-
to, apgalvoto ir atkaklaus pykčio. Tada tartum
sunkus, audros pritvinęs debesis jis užgula savi-
tarpių santykių dangų. Tai labiausiai užnuody-
tas ir rafinuotas ginklas, kurs padaro atmosferą
nepakeliamą. Toksai tylėjimas labiausiai parodo
širdies nejautrumą ir kietumą. O jei dar kita

pusė tiesia susitaikymui ranką, jei parašo laišką, kad būtų galima kilusį nesusipratimą išsiaiškinti, tai tylėti ir į tą laišką neatsakyti yra kitam padaryta skaudi ir neužgyjama žaizda. Tai yra didelis nusikaltimas prieš artimo meilę prieš tą didžiausią krikščionišką dorybę, be kurios negali būti jokios kitos dorybės.

Nuodėminga tylą yra ir tada, kai žmogus, slegiamas nuodėmių, neatveria savo sielos, neatveria lūpų maldai, neatlieka geros išpažinties. Tai yra neišmintingas išdidumas ir užsitarinimas savo mizerijoje be noro iš jos išeiti.

Nereikalingu kalbėjimu taip pat yra nusikalstama prieš artimo meilę. Kalbėjimas, ypač garsus, yra triukšmas. Triukšmas mažina nervų atsparumą, dvasios dėmesį ir paskubina širdies plakimą bei padidina kraujo spaudimą. Dėl to ir šalia ligoninių ar mokyklų visuomet yra lentelės su įspėjimais ramiai laikytis, netriukšmauti. Taigi nereikalingas kalbėjimas yra antihumaniškas veiksmas. Žmogus, kurs labai daug kalba ir neleidžia kitam išsižioti, lyg ir paniekina kitą, parodydamas, kad tas žmogus nieko gero negali pasakyti, kad tai, ką jis nori sakyti, yra visai neįdomu. Žmogus, kurs daug kalba, ir pats ilgainiui nebus kitų klausomas. Tokios kalbos dažniausiai būna tuščios, neapgalvotos. Teisingai sako patarlė, kad tušti indai ir varpai garsiai skamba.

Kas moka tylėti ir susitelkti, geriau supras ir suras Dievo valią. Painiuose gyvenimo klausimuose suprasti Dievo valią reikia ramaus ir tylaus galvėjimo. Tyloje ir Dievo žodį, Jo mokslą galima geriau pažinti. Žinome, kad kai kurių šventųjų gyvenimą koks nors Šv. Rašto žodis ar posakis iš pagrindų pakeitė. Tai tik dėl to, kad tų šventųjų siela buvo tylėjimu ir susikaupimu gerai paruošta dirva. Krito į ją Dievo žodis ir gausių vaisių atnešė. Kai žmogus pranta tylėti ir giliau mąstyti, jo taip lengvai neišblaško nė

pasaulio triukšmas, savo sieloje jis visados jaučia dieviškumo harmoniją. Tokia tylą tai nėra koks nors pasyvus stovis. Priešingai, tai yra didelis aktyvumas, kurs mums priartina Dievą ir visa kas dieviška. Mes tada labiau surandame ir savo sielą. Pamatome, koks jos tikslas, suprantame, koks kelias ją veda į laimę.

Kai kas gali pagalvoti, kad veikliam žmogui, kuriam rūpi ne tik jo paties, bet ir kitų sielos išganymas, kuris nori apaštalauti, tylą nepadės, bet tik pakenks. Bet tai yra labai klaidingas galvojimas, nes tylą labai padeda ir apaštalauti. Juo daugiau mūsų siela gauna, juo daugiau ji gali ir kitiems duoti. Bet, kaip jau matėme, siela gali daugiau dieviško gyvenimo įgyti tik tylos atmosferoje. Tylėjimu mes lyg ir įsigyjame akis, kuriomis už pažįstamų veidų pradėdame matyti sielas, kuriose nori gyventi Dievas. Jei sugebame matyti ne tik kito veidą ar charakterį, bet ir jo nemirtingą, amžinai laimei skirtą sielą, tada galime artimą pamilti tikra nesuinteresuota meile, tada galime mylėti ir tą, kurs mums atrodo nesimpatiškas ar nedraugiškas.

Siela, susitelkime prisiminusi kitas sielas, jų vargus, rūpesčius, kančias ir pavojus, pajunta atsakingumą, už jas ir norą joms padėti. Todėl žymus ispanų katalikų visuomenininkas Donoso Cortez tvirtina, kad šiais laikais reikia išmintingų patarėjų, norint iš pasaulio netvarkos išbristi. Jo nuomone, tų patarėjų reikia ieškoti tarp teologų, o ypač tarp mistikų, kurie labiausiai nutolę nuo pasaulio. Jis buvo įsitikinęs, kad tik šitie, Dievu gyveną žmonės, gali pasauliui padėti, nes didžioji pasaulio kančios priežastis yra nutolimas nuo amžinųjų dvasinių vertybių.

Tad ir mums turėtų būti aišku, kad vidujinis susitelkimas tyloje yra mūsų iškankintų sielų kelias, vedąs prie vienintelio, mums galinčio padėti Gydytojo.

Antanas Marčiulaitis

Aš moku gyventi vargingai ir būti turtingas (Fil 4,12)

Mūsų laikų homo sapiens, visada nerimstantis ir ieškantis, įkyriai landus ir nebijantis rizikuoti, pasitinka trečiąjį tūkstantmetį su milžiniškais mokslo ir kūrybos laimėjimais. Jau atsiplėšę nuo žemės, lankėsi Mėnulyje, ruošiasi kelionėms į Marsą ir kitas planetas. Kuria neįtikėtinas, tiesiog stulbinančias kompiuterines programas. Netgi drįsta koreguoti savo paties prigimtį... Atrodo, jau pakankamai daug paslapčių atskleidė, begales nežinomybės barjerų įveikė, vertėtų kiek stabtelėti ir apie savo laikinumą šiame žemiškame gyvenime pamąstyti, savo dvasiniais reikalais pasirūpinti. Bet homo sapiens išdidumas neleidžia nuo svaiginančių mokslo aukštumų atsiplėšti. Be paliovos braunasi net į slapčių slapčiausias paslaptis, priklausančias vienintelei ir pačiai aukščiausiai Substancijai. O ar savo nepasotinamą veržlumą begalinėje laiko tėkmėje jis bent trumpam nukreipia į daug kur tvyrantį vargą, ar stengiasi jį sušvelninti? Ar ne per didelis atotrūkis tarp milžiniškų mokslo laimėjimų ir gailėstingos širdies virptelėjimo (nors reitsykiais) skausmų, kančių, vargo okeanų, nelaimių ir beprasmių sunaikinimų akivaizdoje? Mokslo ir technikos pažangą dažniausiai lemia pasiruošimai totaliniams karams, taigi ir sunaikinimams; o širdies jautrumas ir sąžinės balsas atveria vartus į dvasinio pasaulio aukštumas, į ramybės ir taikos pilnatvę. Štai ir tenka spręsti dilemą, kas ką: protas širdį, ar širdis protą?..

Atidžiau pažvelkime į šiandieninę realybę Lietuvoje, ir aiškiai suvoksime didžiulį skir-

tumą, tarp gėrio ir blogio, tarp dvasinės šviesos ir niekšybių tamsos, tarp kantriai tylinčios vargo ir įsismarkavusios prabangos. Pastebėsime ir suprasime, kad vienur labai reikalingas paslaugumas, širdies jautrumas, tarsi oras gyvam organizmui, kitur - griežtai tariamas įspėjimas: gana! liaukitės! Ir vis dėlto kai kas bando tuos skirtumus suartinti, netgi vietomis sukeisti: blogį vadinti gėriu ir atvirkščiai.

Mes turime vienintelę galimybę būti paslaugūs vieni kitiems. Kartais ištartas paguodos ir užuojautos žodelis gali turėti didesnę poveikį, negu materialinė parama. Kodėl gi nepasinaudojus nieko nekainuojančia galimybe kitų skausmui, vargui, nelaimei, sielvartui sušvelninti? Dievas laimina visas mūsų artimui teikiamas ir nedideles paslaugas. Pakėlei pargriuvusią senutę, padėjai invalidui įlipti į autobusą, suraminai nuskriaustą vaiką, aplankei ligonį, išgelbėjai skęstantį ar ugnies siautuly atsidūrusį... - tu jau padarei Dievo laiminamą paslaugą artimui. Argi tai ne sekimas Jėzumi, gyvenusiu ant žemės ir gydžiusiu ligonius, prikėlusiu mirusius, kad jie galėtų tęsti žemiškąjį gyvenimą, raminsiu nelaiminguosius, guodusiu vargdienius! Galime drąsiai vadinti palaimintaisiais Dievo vaikais visus, kurie savo dvasioje turi pastovų potraukį teikti pagal savo išgales įvairias paslaugas jų reikalingiems žmonėms. Ne visi ir ne visada galime teikti apčiuopiamą materialinę paslaugą, tačiau visiems lengvai prieinama galimybė užjausti, paguosti, patarti ar pamokyti, aplankyti, padėti darbuose... Šitokios paslaugos nereikalauja jokių materialinių išlaidų, tačiau ir jos teikia džiaugsmą, stiprina meilę, suranda kelią į žmogaus širdį. "Ne kiekvienas didelis darbas yra geras, bet

kiekvienas geras darbas yra didelis". Ši Demosteno sentencija labai tinka teikiantiems net ir nedideles, bet nuoširdžias paslaugas, be egoistinių užmačių ar išskaičiavimų.

Tarpukario Lietuvoje buvo įsigalėjęs gražus paprotys vieni kitiems talkinti neatidėliotinuose ar ilgai truncančiuose darbuose. Šienapjūtė, rugiapjūtė, bulviakasis, linamynė, vilnų kedenimas, plunksnų plėšymas... dažniausiai neapsieidavo be talkų. Paprašei vieną, kitą, trečią kaimyną - ir jie be išlygų, be išsisukinėjimų, atidėję savo darbus, ateis patalkininkauti. Talkos - tai ne koks sandėris, tai nemokama tarpusavio pagalba. Talkos ne tik padėdavo išspręsti sava laikį svarbių ir skubių darbų atlikimą, bet ir suteikdavo galimybę pabendrauti, suartindavo sielas, sutvirtindavo nuoširdžios kaimynystės ryšiais. Didesnes talkas kultūringai užbaigdavo liaudiškomis dainomis, šokiais ir žaidimais, gražiais papokštavimais.

Arba vėl: pritrūko duonos, išsibaigė druska ar kitkas, reikia kokio nors įrankio ar padargo - kur kitur gausi, jei ne pas kaimyną. Kitą kartą jis ateis pas tave skolintis. Nebūdavo jokių derėjimųsi, jokių išankstinių sąlygų. Vieni kitais pasitikėjo kaip broliai ir seserys. Bet koks paslaugumas būdavo grindžiamas artimo meile ir pagarba, Dievo vardui ir Jo garbei. Net ir krikščioniškas dirbančiojo pasveikinimas "padėk, Dieve" turėjo visiems gerai suvokiamą prasmę.

Kaimelyje, įsispraudusiame į didžiulę miško proskyną, gyveno vienišas neūžauga žmogelis. Mėgo uždarumą, retai su kuo bendravo, todėl žmonės jį vadino keistuoliuku Poviliuku. Kaimynai pašmaikštaudavo, jog Dievas pagailėjo jam ir ūgio, ir proto, užtat su kaupu atseikėjo širdies jautrumo ir nepaprastos kantrybės.

Tamsiais debesimis užslinko okupacija ir į šį kaimelį. Enkavedistai išgaudė jaunus vyrus, tik Poviliuko nelietė. Matyt, netiko nei į rusų armijos kareivius, nei į konclagerių juo-

dadirbius, nebuvo tinkamas ir partizanauti. Suprantama, vien savo širdies gerumu neužpildysi nei proto, nei fizinių jėgų trūkumo.

Vieną pavasario pavakarę Poviliukas ėjo pamiške, melioracijos griovio krantu, vietomis apsinešusiu krūmų guotais, ir netikėtai išgirdo silpną, prislopintą moterišką dejavimą. Nedelsdamas metėsi į griovį, čiupo po kojomis pasipainiojusį beržinį strampą ir nuskubėjo į balso pusę. Staiga jo žvilgsnis užsikabino už kraupaus vaizdo: okupantų kareivis, parbloškęs griovyje merginą, draskė nuo jos drabužius ir rusiškai keikėsi. Poviliukas pritykojo iš užpakalio, iškėlė strampą, kelias sekundes palaikė abiem rankomis svarstydamas, ar verta rizikuoti. Juk šalia kareivio gulėjo šautuvas. Be to, jis niekada nėra mušęs net gyvulėlio, o čia visgi žmogus, koks jisai bebūtų. Tačiau... kaipgi kitaip galima gelbėti merginą? Šitaip pamąsčius, jį apėmė keistas įniršis. Smilkiniai ėmė smarkiai tvinkseti, širdis pašėlusiai daužėsi. Poviliukas stipriai įtempė veido raumenis, išsprogino paklaikusias, baimės ir nirtos apimtas akis, prisimerkė ir smogė prievartautojui į nugarą. Kareivis subliuvo ir nusirito į šalį. Poviliukas merginai riktelėjo:

-Bėk!

Tik dabar jis atpažino merginą. Tai buvo jų kaimelio gyventoja, studentė Zosiutė. Ji pasileido bėgti link savo namų, o Poviliukas žvelgė su panieka į kareivį, kuris raitėsi griovyje kaip didžiulis šlykštus kirminas.

Netrukus kareivis ėmė iš viso vieko rėkti. Poviliukui toptelėjo mintis kuo greičiau sprukti, ir jis leidosi į kojas. Bet pasprukti buvo jau per vėlu: kažkieno kietos rankos replėmis suspaudė neūžaugą iš užpakalio. Grįžtelėjęs išvydo dar du prie jo prisiplakusius rusų kareivius. Jiedu pakėlė Poviliuką kaip šunytį nuo žemės ir pagiežingomis akimis svilino jo nepavydėtiną povyžą. Paskui nutempė prie sėdinčio sužeisto savo draugo. Tasai kažką pagiežinsgai sumau-

rojo ir parodė pirštu į Poviliuką. Kareiviai užlaužė jam rankas ir nustūmė į mišką. Sudriokėjo pora šaidžių šuvių, perplėšusių miško rimtį. Paskui viskas nutilo, tik miškas, atrodė, dar ilgai krūpčiojo. Poviliukas liko gulėti ramutėlis, lūpų kampučiuose prilaikydamas šypsenėlę, tarsi patvirtinančią jo drąsą, gelbstint nelaimėn patekusią merginą. O ant krūtinės, toje vietoje, kur neseniai plakė jautri, gailėstinga ir visada atlaidi širdis, prasiskleidė sukrešėjusio kraujo žiedas.

Tik dabar visas kaimelis suvokė, koks didelis žmogus tilpo mažame kūnelyje.

O šiandien... Penkiasdešimt metų trukusi okupacija su nudvasinimo tendencijomis paliko nepaprastai skaudžius pėdsakus, kuriems ištrinti iš mūsų buities prireiks nemažai pastangų ir laiko.

Skaitytojų dėmesiui pateikiu dar vieną epizodą, bet jau apie šiuolaikinę paslaugumo sampratą.

Kaimo pakraštyje, sukiužusioje lūšnelėje gyveno apysenė našlėlė, vardu Petrutė. Savo vienetve ir skurdžia buitimi ji nesiskundė. Atvirksčiai, buvo visada linksma, judri, energinga ir nuostabiai darbšti. Dėl to kaimynams ji buvo labai paranki ir naudinga. Slydę, puolę - vis pas Petrutę, "Gal turi džiovintų grybukų Kūčioms", "Prašyčiau aguonų kokią stiklinaitę". "Bėk, vaikeli, pas tą auksinę tetulę, paklausi, gal galėtum rytoj ateiti daržo paravėti". "Poryt važiuosime į vestuves, todėl reikės paprašyti Petrutę porai dienų namus pasaugoti, gyvylis apliuobti". Ir taip toliau, ir taip be galo. O ji, minkštaširdė, niekam neatsisako padėti. Jeigu jau prašo, tai, matyt, reikia - tik šitaip ji suprasdavo kaimynus. Bet jausdavo malonumą jiems padėti. Ir niekada jokio atlyginimo nereikalaudavo, netgi pyktelėdavo, jei kas bandydavo už paslaugą pinigų į saują įsprausti. Na, jei retkarčiais lašinukų bryzelį ar pieno puodynėlę - tai per daug nesispyriodavo: bus šioks toks prieduras prie kuk-

lių maisto atsargų. O kartais ir to atsisakydavo. Todėl žmonės mėgdavo sakyti: "Maža kaip pelytė, užtat jos širdis nuostabiai didelė".

Petrutė ne tik padėdavo darbuose, bet ir dosniai apdalydavo tuo, ko su pertekliumi turėdavo. Pririnks aviečių, mėlynių, grybų, vais-tažolių, ir neša savo kaimynėliams, pirmiausia tiems, kurie daug vaikučių turi.

Bet kartą pačiame žiemos įsismarkavime, Petrutė pritrūko malkų. Numoklino į mišką, prisirinko sausašakių, susitempė į palaukę. Nueis pas kaimyną, paprašys parvežti. Negi tampysį savo jėgomis daugiau nei kilometrą per pusnynus.

- Gal galėtum, mielasis, parvežti man malkes? Namie nė menkiausio šakaliuko nebeliko.

O šisai vaiposi, kraiposi, stena.

- Šiandien... ne, negaliu.

- Tai gal rytoj?

- Rytoj?.. Negalėsiu: žadu į miestą važiuoti.

Petrutė nepyko, nors aiškiai suprato, jog kaimynas išsisukinėja. Atsiprašė ir nuklampojo pas kitą kaimyną. Pas tą patį, kuriam neseniai padėjo susirgusią žmoną ištisą savaitę slaugyti.

- Malkų namie nebeturiu, o čia lyg tyčia šalčiai spustelėjo. Tai gal, sakau, parvežtumei, kaimynėli. Neliksiu skolinga.

- Sakai, parvežti. Hm, ką gi aš čia buvau numatęs?.. A, tiesa, gi pas kalvį šiokių tokių reikalų turiu, - išsiteisino nerangusis kaimynas.

Grįžo Petrutė namo. Trobelėje šalta, nyku, nejauku. Ir nusprendė pati rogutėmis šakas parsigabenti. Kaip nors, po truputį, pamažėle - ir sutampys. Yrėsi moteriškutė per pusnis, pakrautas rogutes vos pavilkdama. Pailso, sukaito, tad nusivilko skrandutę, nuplėšė nuo galvos skarą, prisėdo ant šakų atsipūsti. O speigas kad žnaibo, kad braunasi pro išskidusius drabužėlius ir stingdo liesą kūnelį.

Senutė ėmė ir susirgo, lovon atgulė. Jokie vaistažolių antpilai ir nuovirai nepadėjo, ligonei

kasdien vis blogiau darėsi. Laimė, į trečią dieną atėjo viena kaimynė su maišu vilnų - gal sutiktų Petrutę suverpti. Pamatė ją sunkiai alsuojančią, nusilpusią, karščio virinamą. Todėl nuskubėjo pas artimiausią kaimynę, kuriam ligonė bene daugiausia pagelbėjusi darbuose ir bėdose. Gal parvešią savo automobiliu gydytoją ligonei. Bet tasai pasiskubino teisintis jokiais būdais negalys. Gal kaimynas Vincas galėtų... Bet ir tasai atrado "rimtų" priežasčių.

Va tau ir atlygis už paslaugas! Va tau šalčiu dvelkiantis abejingumas už gera! O kai Petrutė numirė, tiedu kaimynėliai net į šermenis nesiteikė atvykti, į kapus nepalydėjo.

Sakoma, kad žmonės šiais laikais praktiškai, sugebantys viską matuoti vien pinigais, kad nė piršto nelinkę pajudinti kito labai be išskaičiavimo. Vadinasi, aš tau padėsiu, jei gerai užmokėsi. Atseit ir arklys arklio veltui nekaso. Betgi tai jau ne paslauga, o prievartinis sandėris: kaip tu man, taip aš tau.

Neišslusta iš atminties vienas atsitikimas. Netoli mano gyvenamosios vietos, patįžusiame kelyje užklimpo sunkvežimis. Vairuotojas buvo ne vietinis, todėl užsuko pas mane: gal surasčiau traktorininką. Nuskubėjau pas kaimyną, kurio kieme riogsojo didelis, galingas traktorius. Paprašiau padėti žmogui. Vienas, du - ir traktorius išvilko užklimpusį sunkvežimį. Nežinau, kiek vairuotojas įbruko pinigų į traktorininko kišenę, tik pamačiau, kaip paniekinamai persikreipė traktorininko veidas, ir išgirdau griežulingą priekaištą:

- Padėjau kaip žmogui, o jis...

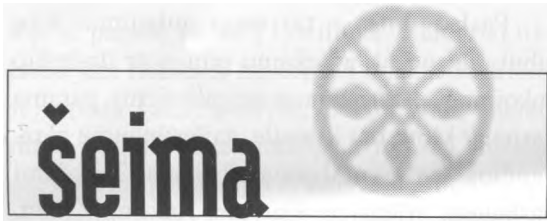
Man buvo gėda ir nesmagu. O traktorininkas nesivaržydamas dar kažką piktai suburbėjo.

Paslaugumas - tai savęs aukojimas kitų labui. Tai ne tik atliekamo pinigų ar drabužio aukojimas, patarnavimas neįgaliesiems, parama darbe ar kitur, bet ir meile, gailestingumu plazdančios širdies dalijimas kitiems. Tiekdami paslaugas, orientyru visuomet rinkime Kristų, be mažiausių išskaičiavimų vien iš begalinės meilės gydžiusį ligonius, išplėšusi iš mirties glėbio Lozorių, padauginusį duoną ir žuvis išalkusiai miniai pamaitinti... pagaliau kentėjusį ir mirusį baisia kryžiaus mirtimi, reikalinga žmonijai iš gimtosios nuodėmės išvaduoti... Tokias stebuklinas paslaugas galėjo atlikti tik Dieviškoji Išmintis ir Meilė. Mums, laikiniems šios žemiškosios būties keleiviams, pakanka ir mažesnių paslaugų. Svarbu, kad jos plauktų iš meile ir pasiaukojimu liepsnojančios širdies, kad jos nebūtų išprovokuotos ar prievartai, ne savo noru atliktos.

Progų ir galimybių paslaugai atlikti nereikia ieškoti, jos pačios vos ne kiekviename žingsnyje siūlosi. Niekieno neprašomas sutačiau parke suolelį ar lieptą per upelį, atskubėjau kaimynui padėti šieną ant žaiginių sukrauti, pamatęs artėjantį lietaus debesį, užleidau sėdėti vietą autobuse garbaus amžiaus žmogui, moteriai ir t.t. ir t.t. Tada nemanykime, kad Dievo akivaizdoje pajėgsime išsiteisinti, jog neatsirado progų paslaugumui. Jų visur ir visada bus, kol žmonija gyvuos.

Jei per gyvenimo sukurius irsimės meilės ir gailestingumo valtele - niekados tuose sukuriuose neprაžūsime. Bet jei tik savo matysime ir tik save mylėsime - egoizmo sukurių blaškomi nugarmėsime į amžiną pražūtį.

Vidmantas Martikonis

Vyro ir žmonos gyvenimas poroje trunka iki vieno iš jų mirties. Nors visi nuolatos ir gal net įkyriai kalbame apie to paties obuolio dvi puses, tačiau šis palyginimas nėra preciziškai tikslus. Gali atsitikti taip, kad viena puselė yra antaninio, o antroji - saldinio obuolio. Dažniausiai taip ir būna. Poron sueina du žmonės, kuriuos dalija ne tik priešingų lyčių ypatumai, bet ir skirtingi temperamentai, pomėgiai, profesijos ir t.t. Abu ateina iš nevienodų šeimų, tradicijų, kultūros, netgi aplinkos. Sutuoktinių pora nėra dviejų individų suma, o visiškai nauja formacija, kurianti kitonišką kokybę - šeimą, praturtiną jau dviejų patirčių ir kultūrų.

Jaunavedžiai paprastai nejaucia šito ir medaus mėnesį gyvena pagal principą: "Tu - tai aš, aš - tai tu". Jeigu abu partneriai yra psichologiškai gerai subalansuotos ir stabilios asmenybės, tai "laikymosi už rankyčių" etapas baigiasi gana greitai. Tačiau žmonės dažniausiai tuokiasi jauni, ir jų mąstysena dar nestangi, todėl užsitęsęs tokio susiliejimo laikotarpis gali būti santuokai pražūtingas. Nuo pernelyg stipraus nepertraukiamo apsikabinimo galima ir uždusti.

Žmonės praturtina kits kitą tada, kai, mylėdami sutuoktinį, išsaugo savąją tapatybę. Jeigu meilė suprantama vien tik kaip pasiaukojimas, atsidėjimas ir besaikis nuolaidžiavimas - ji pasmerkta myriop. Pražudyti ją gali ne tik perdėtas emocinis užsiangažavimas, bet ir nenoras galvoti apie savo

bei partnerio erdvių atskyrimą bendrame gyvenime. Šeimos žmogui ypač svarbu išlikti savimi, todėl būtina surasti pusiausvyrą tarp artumo ir nepriklausomybės. Gera pora drauge praleidžia labai daug laiko, tačiau ir vyras, ir žmona jo truputėlį pasilieka sau. Teisingai funkcionuojančioje šeimoje abu sutuoktiniai turi šiek tiek tam tikros autonomijos, tuo pat metu gerbdami vienas kito neliečiamybės erdvę. Nieko nėra blogiau už porą, visur einančią tik dviese - į bokso varžybas, alaus barą, medžioklę, lygiai kaip ir į grožio saloną, floristių kursus ar moterų choro repeticiją. Tegu žmona nubėga pas draugę aptarti tualetu pusseserės vestuvės, o vyras tuo metu sužaidžia šachmatų partiją su kaimynu - nieko baisaus tame nėra. Kiekvienas privalo turėti savo pasaulėlį bendrame didžiajame šeimos pasaulyje.

Kad poros bendro gyvenimo startas būtų sėkmingas, jai reikalinga sava teritorija. Jaunavedžiai šeimyninį gyvenimą dažniausiai pradeda tėvų namuose. Tai nėra geriausias variantas. Paprastai teisinamasi pinigų stoka, tačiau tikroji priežastis yra ryžto stygius. Žmonės kuo puikiau gyvena ne tik Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje ar Panevėžyje. Yra ir provincijos miestų bei miestelių, užmiesčio sodybų. Neperlenkime su taja bedarbyste! Darbštus, mokantis ir norintis dirbti žmogus darbą visada suranda, o būsto nuoma ne didmiestyje yra kur kas mažesnė.

Porai pradendant kurti savąjį lizdą ar jį su-
pkūrus, po truputį kyla kivirčiai, ginčai. Bet koks konfliktas, audra ir net krizė anaipol neliudija, kad santuoka nepavyko. Pykstasi visi, ne tik sutuoktiniai. Tačiau žinotina, kad meilės ir šeimyninio gyvenimo rūdys yra nuostata: "Aš su tavim nesikalbu". Nėra nieko blogiau už tylėjimą. Visa galima ir reikia aptarti, išsiaiškinti ir stengtis pirmam (pirmai) ištiesti ranką susitaikymui. Kiekvienas susitaikymas yra didžiulis palengvėjimas, džiaugsmas ir nauja meilės banga.

Svarbi porų gyvenimo sritis yra seksas. Pradžioje netgi svarbiausia, tačiau laikui bėgant seksas užleidžia pirmąsias vietas kitiems dalykams. Kaip bebūtų, seksas bereikšmis nebūna niekada, jis turi

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS SJ

KALBOS SUSINIMAS

Šis žodis reiškia *menkinimą, skurdinimą*. Galima susinti dirvą, gyvulį, bet čia prisiminsime *kalbos susintojus*. Šalia kalbos švarintojų ir teršėjų yra dar ir trečia grupė - kalbos susintojai. Jais vadiname tuos kalbos "švarintojus", kurie nueina per toli arba prašaua pro šalį. Jie iš kalbos uja tokius žodžius ir posakius, kurie yra visai geri ir vartotini. Taip daro paprastai ne kalbininkai, o tik kalbos mėgėjai, nepakankamai susipažinę su kalbos dėsniais. Taip elgdamiesi, jie skurdina ir susina mūsų kalbą.

Žinoma, yra buvęs vienas kitas atvejis, kai ir mūsų žymieji kalbininkai, pvz., Būga ir Jablonskis,

savo vietą net senatvėje. Kūniškojo suartėjimo ritmus reikia išmokti labai subtiliai pajusti, nes tai ypatingai jautri sfera, dėl kurios nesklandumų gali kilti daug bėdų.

Seksas nėra pagrindinė poros jungtis. Svarbiausioji yra draugystė, bičiulystė. Kuo tolyn, tuo labyn šitai ryškėja. Kad draugystę ne tik išsaugotų, bet ir sustiprintų, partneriai ne rungtyniauja, bet vienas kitą palaiko. Šeimoje žmonėms turi būti saugu - to jie tuokdamiesi ieško ir tikisi. Kai žmogus žino, kad su-tuoktinis jį išklausys, supras ir palaikys, jis jaučiasi kur kas stipriau. Padrąsinimo ir palaikymo žodžių kiekvienas laukia pirmiausia šeimoje.

Specialistai, dirbantys krizių centruose, tvirtina, kad porų gyvenimą prazudo nepasirengimas šeimai, egoizmas, nemokėjimas bendrauti, nesugebėjimas rasti pusiausvyrą tarp "bendrai" ir "atskirai". Kitaip tariant, kai tuokiamasi galvojant: "O ko čia mokytis? Ir taip viskas aišku!"

Visa tai įmanoma pakeisti, nes poelgių bei gyvenamos korekcijos veiksmai yra paprasti, kasdieniški ir prieinami kiekvieno jėgoms. Nedarome jų dėl nežinojimo ir dėl tingumo. Bet šio aplaidumo kaina pernelyg didelė, todėl tikrai verta mokytis gyventi dviese, šeimoje.

draudė vartoti kokį nors neaiškios kilmės žodį ar posakį, bet paskui savo nuomonę pakeitė. Neaiškumų ir diskutuotinų dalykų kalbos moksle visuomet buvo ir bus, bet reikia laikytis oficialiai ii visuotinai priimtų kalbos dėsnių.

Paminėsime vieną kitą pavyzdį, kai iš kalbos ujami visai geri ir vartotini žodžiai. Kai kurie mano, kad, pvz., *zuikis* ir *sarmata* yra slaviškos kilmės žodžiai, todėl nevartotini vietoj lietuviškų *kiškis* ir *gėda*. Tai visiškai klaidingas galvojimas. Tiesa, kad slavų kalbose yra vartojami atitinkami tos pačios šaknies žodžiai, bet Būga teigia, kad šių žodžių mes nesame pasiskolinę iš slavų, bet vieni ir kiti juos esame pasiėmę iš bendro šaltinio. Tad šie du žodžiai tiek mums yra "slaviški", kiek slavams "lietuviški".

Liaudies kalboje nuo senų laikų plačiai vartojamas žodis *sarmata*, bet bendrinėje kalboje jau beveik visai jį yra išstūmęs žodis *gėda*. Apie *sarmatą* galima pasakyti beveik tą pat, ką ir apie *zuikį* - tai nėra svetimos kilmės žodis, todėl prieš jį nereikia kovoti, tik yra visiškai nevartotinas iš jo netaisyklingai padarytas būdvardis *sarmatylvas* (t.y. tas, kuris gėdinasi, drovus), nes jo priesaga yra slaviškos kilmės.

Taip pat pasitaiko tokių kalbos rigoristų, kurie vengia jungtuko *bei* vietoj *ir, jog* vietoj *kad* ir pan.,

Kompozicija. 1907-1908

bet šie žodeliai yra visai geri ir vartotini. Kiti nori “nugriauti” visus *kaminus* ir palikti tik *dūmtraukius*, nenori siūti ar pirkti *rūbų*, o tik *drabužius*, bet, pažvelgę į *Dabartinės lietuvių kalbos žodyną*, visus šiuos žodžius rasime. *Kaminas* yra graikų-lotynų kilmės žodis, nors mūsų gautas per gudus ir lenkus. Jeigu mes prieš tokius žodžius pradėtume kovą ir juos mestume iš savo žodyno, tai tikrai nusisintume savo kalbą. O šalia *drabužių* mūsų kalbininkai ir žodynai visai ramiai pakenčia *rūbus*, *apdarus* ir net *drapanas*.

Kai kurie mano, kad netikslu sakyti *mažesnė* arba *didesnė pusė*. Jie aiškina, kad jeigu jau pusė, tai ji negali būti nei didesnė, nei mažesnė, bet lygiai pusė - abidvi pusės turi būti lygios, nes jeigu bus nelygios, tai jau nebus pusės. Tai yra grynai matematiškas galvojimas. Yra klaida kalbą riboti matematikos taisyklėmis. Kai obuolį perpjauname pusiau, turime dvi dalis arba dvi puses, nors jos ir nebūtų lygios. Viena pusė (dalis) gali būti mažesnė, kita didesnė, bet vis tiek ir viena, ir kita bus vadinama puse.

Kai kas matematiką nori pritaikyti ir tokiais atvejais, kai, pvz., sakome: *fizinė* ir *dvasinė žmogaus prigimtis*. Jie mano, kad čia reikėtų sakyti *prigimtys*. Panašiais atvejais visuomet vartojame vienaskaitą. Štai keletas kitų pavyzdžių: *Miške mačiau juodą ir baltą mešką* (ne *meškas*). *Nusipirkau rankinį ir sieninį laikrodį* (ne *laikrodžius*). *Jis ten išbuvo visą sausio, vasario ir kovo mėnesį* (ne *mėnesius*). *Suvažiavimas bus rugsėjo mėn. 26 ir 27 dieną* (ne *dienomis*). Šiuos sakinius pilnesne forma būtų galima taip pasakyti: *Miške mačiau juodą mešką ir baltą mešką. Nusipirkau rankinį laikrodį ir sieninį laikrodį. Jis ten išbuvo visą sausio mėnesį, visą vasario mėnesį ir visą kovo mėnesį. Suvažiavimas bus rugsėjo mėn. 26 dieną ir 27 dieną*. Bet kad nesikartotų tie patys žodžiai, ir sakiniai neatrodytų tokie gramozdiški, mes tų žodžių nekartojame, bet pasakome tik vieną kartą pačiame gale, suprasdami, kad tai tinka kiekvienam mėnesiui, kiekvienai dienai ir t.t. Juk čia ne matematika - nereikia vartoti sudėties veiksmo.

Paruošė Laima Krivickienė

PADARYK MANE GERUMO ŽENKLU

Šie kardinolo Vincento Sladkevičiaus žodžiai, išskobti jo 80-mečio atminimo kryžiuje, kurį rugpjūčio 21-ąją Guronyse pašventino Lietuvos Vyskupų Konferencijos pirmininkas Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius. Sekmadienį, švenčiant Žolinę, prieš šv. Mišias į bažnyčią buvo iškilmingai įneštas Kardinolo portretas, kurį parapijos jaunimas per visas apeigas laikė rankose. Kaišiadorių vyskupas Juozapas Matulaitis pašventino Žaslių miestelio vėliavą, linkėdamas dorai ir garbingai gyventi "kardinoliškoje", parapijoje. Arkivyskupas S. Tamkevičius pabrėžė, kad Kardinolas būtent čia, Žaslių parapijoje, išgirdo Dievo balsą, kalbantį per jo motiną, nuoširdžiai jį mokiusį tikėjimo, per vargą, kuris dažnai aplankydavo neturtingus Sladkevičių namus, tačiau išmokiusį dalytis duona ir meile. Arkivyskupas sulygino du tą dieną minimus ir Bažnyčiai nusipelnčius dvasininkus: šventąjį popiežių Pijų X ir kardinolą Vincentą Sladkevičių. Abu juos vienijo didžiulė meilė ir pagarba Eucharistijai bei pasiaukojantis sekimas Kristumi.

Šventindamas atminimo kryžių Kardinolui, arkivyskupas irgi linkėjo, kad jis primintų ir šią didžią Lietuvos Bažnyčios asmenybę, ir Jėzų Kristų, kuriuo V. Sladkevičius sekė visą savo gyvenimą. "Kiekvienas žmogus, kiek jis artimai sugeba sekti Kristų, tiek jis yra didelis", - sakė arkivysku-

pas, pabučiavęs pašventintą kryžių. Kryžiuje, kurio autoriai yra architektas Stasys Petrauskas ir tautodailininkas Algirdas Šalkauskas, išskobtas kardinoliškas herbas, Jo eminencijos žodžiai: "Padarykite mane gerumo ženklą" ir penkios atmintinos datos: 1820 - data parapijos bažnyčios knygose, liudijanti jog Guronyse gyveno penkios Sladkevičių šeimos, tarp jų ir Kardinolo prosenelis. Kitos datos: 1920 08 20 - 2000 05 28 - 1957 12 25 - 1988 05 29, žymi Kardinolo gimimą, mirtį, įšventinimą vyskupu ir pakėlimą Kardinolu.

PAŽAISLIO BAŽNYČIOJE ATLAIDAI IR VIENUOLIŲ ĮŽADAI

Rugpjūčio 15-ąją iš pat ryto švietė kaitri saulė. Žmonių pulkai užpildė bažnyčią ir šventorių. Kaune, Pažaislio Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo pas Elzbietą bažnyčioje, rugpjūčio 15-ąją įvyko Šv. Kazimiero kongregacijos vienuolių amžinųjų, pirmųjų, atnaujinimo įžadų priėmimas ir Žolinės atlidai.

Kunigas Adolfas Grušas prieš Žolinės atlaidus priėmė pirmuosius sesers Marijos Renatos įžadus, šešios seserys kazimierietės - Juta, Laura, Sigita, Silvija, Izaija ir Vita davė atnaujinimo įžadus. Seserys - Marija Simona, Marija Viktorija ir Marija Jonė, buvo pasveikintos ir palaimintos auksinio jubiliejaus 50-ies vienuolystės metų proga. Visos seserys davė priesaiką pagal Šv. Kazimiero kongregacijos Konstituciją: laikytis skaistumo, neturto ir klusnumo - Dievo ir tūkstančių žmonių akivaizdoje. Iškilnėse dalyvavo vienuolių tėvai, giminės, artimieji. Giedojo Kauno Valstybinis choras. Į šventę atvyko Seimo pirmininkas prof. Vytautas Landsbergis su žmona ir šeimos nariais.

Priėmęs vienuolių įžadus, kun. A. Grušas kalbėjo: "Žmonės kitaip galvoja apie amžinybę. Jeigu gyvenu sau, tai ir įgyvendinu savo tikslus. Kam gi reikalingas vienuolynas? Pasauliečiams atrodo, kad žmogus, įstojęs į vienuolyną, tarsi pasitraukia iš aktyvaus gyvenimo. Tuo tarpu žmogus ateina į vienuolyną, kad tobulėtų dvasiškai, melstųsi ir aukotųsi už pasauliečius. Juk vienuoliai meldžiasi

už visą žmoniją. Turime džiaugtis, kad yra žmonių, kurie savo nuoširdumu, pamaldumu rodo pavyzdį, stodami į vienuolių gretas". Kun. A. Grušnys pašventino tikinčiųjų atsineštas gėles ir žolynus. Per pamokslą jis sakė: "Kartais gali atrodyti, kad negerai parinktas Žolinės švenčių laikas - per patį atostogų metą. Šiomet ši šventė tapo nedarbo diena. Būtų klaida Švč. Mergelės Ėmimo į dangų šventę paversti dar viena pramogų diena. Ši šventė tam, kad pagalvotume apie žmogaus paskirtį, likimą, apie blogį ir gerį. Žmogus yra skirtas aukštiems tikslams ir likimams, pasišventimui, gėriui. Tai svarbiausia išmintis. Juk Švč. Mergelė Marija iškelta kaip dorumo, skaistumo pavyzdys daryti gera visur, kad būtų gera visiems žmonėms, kad visi žmonės sugebėtų džiaugtis pačiu gyvenimu ir tuo, ką turi, o ne bet kokia kaina siekti turto ir prabangos".

Dar 1675 metais Pažaislio fundatorius Kristupas Pacas užsakė bažnyčiai 740 gramų aukso ir 960 deimantų, rubinų papuoštą pakylėjimo taurę be teisės išvežti, parduoti ar užstatyti. Deja, dar prieš Pirmąjį pasaulinį karą carinė Rusija išvežė šią taurę kartu su Gražiosios Meilės Motinos paveikslu ir kitais bažnytiniais reikmenimis. Paveikslas 1928 metais buvo sugrąžintas, o taurė taip ir liko ir iki šių dienų neranda kelio atgalios. Reikia dėti visas pastangas, kad Bažnytinė relikvija sugrįžtų į Pažaislį. Tuomet Pažaislio vienuolyne dar labiau pagausėtų maldininkų, ir gražusis baroko architektūros ansamblis dar labiau garsintų Lietuvą.

PER ŽOLINĘ ATIDARYTAS MUZIEJUS

Gilioje senovėje, kur dabar Veliuonos miestelis, buvo stambi panemunės lietuvių piliavietė - forpostas nuo kryžiuočių puldinėjimų. Lietuvos istorija žymi, kad čia 1341 m. liepos 6 d. žuvo Lietuvos Didysis kunigaikštis Gediminas. Jo simbolinį kapą žymi Gedimino kapo piliakalnis. Šalimais, už gilios daubos, Veliuonos pilies piliakalnis, o toliau, vakarų link, ant aukštos kalvos tuoj po Žalgirio mūšio Vytautas Didysis 1421 metais pastatė Švč. Mergelės Marijos į Dangų Ėmimo bažnyčią. Vėliau jau 1636-1644 metais ir 1887-aisiais ji buvo per-

statinėjama, o dabartinė restauruota 1930 metais, Vytauto Didžiojo 500-ųjų mirties metinių proga. Tada buvo pastatytas ir paminklas Vytautui, Lietuvos galybės įkūrėjui. Veliuonoje, kurią supa devyni piliakalniai, piliavietės, senkapiai, keturiolika paminklų, turinčioje gilią istorinę praeitį, dabar gyvena apie tūkstantis žmonių. Šiame mažame miestelyje ant Nemuno kranto lankytojus vilioja net 6 muziejai. 1996 metų sausį, kai bažnyčios klebonu tapo kun. Artūras Stanevičius, kilęs nuo Ariogalos, iškart suaktyvėjo katalikų veikla. Kunigas, norėdamas įvesti tvarką, pasidomėjo visais bažnyčios užkaboriais, ir netikėtai surado slėptuves, gausias įvairiausių istorinių dokumentų apie miestelį ir jo apylinkes. Čia buvo senieji dvaro ir miestelio gyvenvietės plėtros planai, puikiai išsilaikę. Ateitininkų, Moterų, Vyrų sąjungų ir kitų organizacijų archyvai, vėliavos, paveikslai, ypač reti vertingi bažnytiniai rūbai - arnotai. Įdomiausia tai, kad dar 1940 metais tėvų jėzuitų išleistas leidinys "Meilės sutartis" nepasiekusi skaitytojų, supakuotas "Šešupės" spaustuvėje, net nebuvo praimtas ir iki šių dienų išgulėjo slaptavietėje. Dėmesį patraukia XVIII, XIX amžių bažnyčios vizitacijos knygos, inventorizaciniai, veliuniškių krikštytųjų, sutuoktųjų, mirties registracijų dokumentai, kuriuose gausu XIX amžiaus kultūros veikėjų Kiprijono Juozapo Nezabitauskio-Zabicio, Antano Juškos ranka rašytų įrašų, yra dokumentų, kuriuos pasirašė Žemaičių vyskupas Motiejus Valančius.

Liepos 13-ąją, sekmadienį, Veliuonos bažnyčioje prieš vidurdienį prasidėjo Žolinės atlidai. Votyvos šv. Mišias aukojo klebonas kun. A. Stanevičius, o Vilkijos klebonas kun. Leonas Kalinauskas pasakė turtingą pamokslą, giedojo bažnyčios choras, buvo šventinami žolynai. Paskui prasidėjo Žolinės procesija aplink Veliuonos bažnyčią. Miestelis savo istoriniais kultūros paminklais, muziejais visada traukia keliautojų dėmesį, o didžiausia pažiba - Veliuonos bažnyčia, viena iš 30-ies, statytų Kunigaikščio Vytauto, ypač verta dėmesio. (Visi 1,2,3, iš XXI amžius Nr.65)

IŠKILI IR VIENIŠA ŠIMTMEČIO FIGURA

Lietuvos kultūrinio gyvenimo akcentas rugsėjį - dailininko, kompozitoriaus, literato Mikalojaus Konstantino Čiurlionio 125-ojo gimtadienio renginiai. Tik po vieną genialiojo dailininko paveikslą savo kolekcijose turi Sankt Peterburgo, Varšuvos ir Vilniaus muziejai. Beveik visas žinomas menininko dailės palikimas saugomas Nacionaliniame M.K. Čiurlionio dailės muziejuje Kaune. Šių metų M.K. Čiurlioniui skirti renginiai turėtų svariai pratęsti dialogą su vis dar ne iki galo pažįstama kūryba. Tai ir taprtautinė mokslinė konferencija "Tartum sielos mintys", ir Čikagoje rengiama akademinė studija "Sugrįžtant prie Čiurlionio", parodos "Vis dar nepažintas Čiurlionis" Kaune ir "Dedikacija Čiurlionio atminimui" - Čikagoje, konferencija ir paroda "Intriga-Provokacija", naujieji kompozitorių kūriniai, skirti Jubiliejui, koncertai, vykstantys Lietuvoje, Europoje, Amerikoje, paminėjimai plačiajame pasaulyje. Vykstantys renginiai padės geriau suprasti šimtmečio pradžios menininką, kurio kelio ir kūrybos originalumas stebina ne tik tėvynainius, bet ir viso pasaulio meno žinovus.

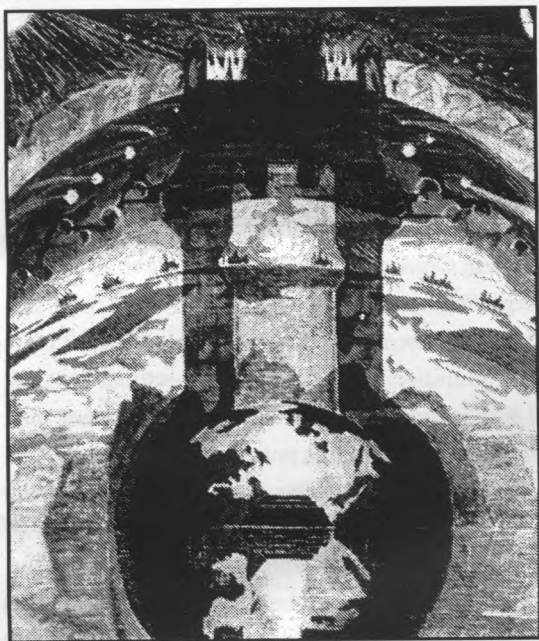
"Mintis pristatyti vis dar nepažįstamą Čiurlionį buvo kilusi ne kartą", - pasakojo M.K. Čiurlionio muziejaus direktorius menotyrininkas O. Daugelis. Svarbiausią ir didžiausią jubiliejinės parodos dalį sudarys M.K. Čiurlionio kuriniai, saugomi Sofijos Kymantaitės Čiurlionienės memorialiniame kambaryje. Eksponuojami kartu su muziejaus turimais, jie užpildys tam tikrą ciklą spragą. Parodoje bus ir dingusių ar žuvusių M.K. Čiurlionio paveikslų nuotraukų, jų ieškojimų istorijų. Muziejuje nuo seno išsėjos menininko fotonuotraukų albumėlis. Tai 1905 metų vasaros Anapoje vaizdai. Prisiminkime, fotografija tuo laiku buvo naujovė. Tačiau šios visai nedidelio formato nuotraukos akivaizdžiai byloja, kad pro objektyvą žvelgęs žmogus turėjo įgimtą kompozicijos jausmą. Muziejaus užsakymu šias senas nuotraukas, pasitelkęs šiuolaikinę aparatūrą, išdidino fotografas Arūnas Baltrėnas. Šias

nuotraukas jau visi galės pamatyti parodoje. Kad ir kaip būtų, tačiau šis albumėlis ir jo metamorfozės mūsų parodoje bus tikra sensacija.

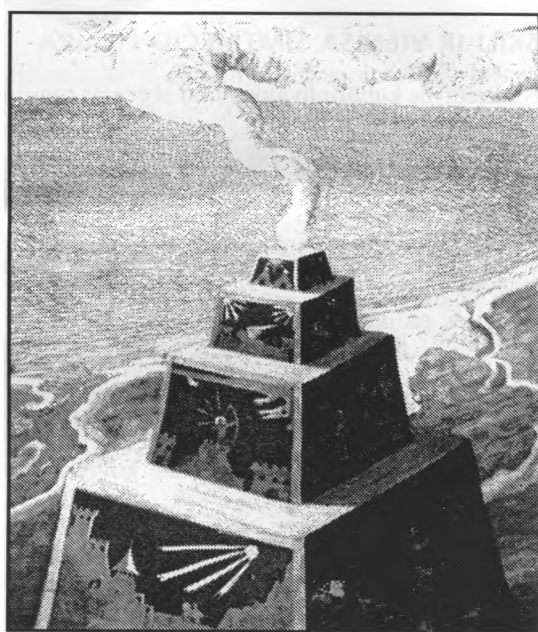
Susidomėjimą M.K. Čiurlioniu, be abejo suaktyvino jo kurinių eksponavimas reprezentacinėse pasaulio parodose ir muziejuose. Per pastaruosius 11 metų Čiurlionio kūryba buvo eksponuota Duisburge, Berlyne, Bonoje, Tokijoje, Frankfurte prie Maino, Monrealyje, Barselonoje, Madride, Venecijoje... Jubiliejaus proga rengiamai retrospektyvinei M.K. Čiurlionio kūrybos parodai suteikiamas valstybinio įvykio statusas, parodos globėjai - Lietuvos ir Prancūzijos prezidentai, paroda rūpinosi ir Seimo pirmininkas Vytautas Landsbergis. Į Paryžių, išsamiausią iš iki šiol svetur eksponuotų M.K. Čiurlionio parodų išvyks 90 tapybos, 7 grafikos ir pirmą kartą pasaulis ne Lietuvoje galės pamatyti ir jautria pastelės technika sukurtus paveikslus.

SMUIKO MUZIKOS FESTIVALyje - DOVANOS M.K. ČIURLIONIUI

Jau penktą kartą Druskininkuose vyksta smuiko muzikos festivalis. Per penkerius metus fondo akcijos šiame mieste turinys gerokai pasikeitė: šiandien ji siūlo poilsiautojams ne kelis, kaip kadaise, o keliasdešimt koncertų, kuriuose dalyvauja kviestiniai pasaulyje pripažinti menininkai. Šiomet čia koncertavo Vilniaus styginiu kvartetas bei pianistai Sonata ir Rokas Zubovai, Vilniaus styginių kvintetas "Intermezzo" ir dainininkas Virgilijus Noreika, smuikininkės Rasa Vosyliūtė ir Rūta Lipinaitytė, pianistas Jurgis Čelkauskas ir kiti, visi savaip primindami festivalio dedikaciją. Vienu gaiviausių jo akcentų tapo M.K. Čiurlionio kūrybos tyrinėtojo, pianisto, profesoriaus Vytauto Landsbergio seminaras apie M.K. Čiurlionio muziką ir jos interpretavimą. Profesoriaus monologas buvo daugiasluksnis kaip ir M.K. Čiurlionio muzika - tarsi dar viena jo minėtos mikro ir makrokosmoso jungties apraiška. Dovaną M.K. Čiurlioniui pateikė Amerikoje gyvenantys pianistai S. ir R. Zubovai, sumanę lietuviškų kompozicijų M.K. Čiurlionio tema konkursą, kurio idėją parėmė

Rex. 1909

Aukuras. 1909

Amerikos lietuvių meno draugija, Lietuvos Kultūros ministerija ir Lietuvos Kompozitorių sąjunga. Druskininkuose įvyko geriausiai pripažintų konkurso kūrinių premjera. Skelbtą kamerinės muzikos konkursą laimėjo V. Barkauskas, sukūręs sekstetą „Karalaitės kelionės“ (premiją finansavo a.a. smuikininko J. Fledzinsko giminės, gyvenantys Amerikoje), M.Urbaitis, sukūręs fortepijoninį kvintetą „Ramybė“ (premija paaukota Gražinos Liautaud, jos tėvelio Petro Gudaičio atminimui). Kompozitorius R. Merkelis savo muziką susiejo su Čiurlionio vardu - sekstetas pavadintas „MiKonst“ (premią dovanavo D. Stakytė-Anysienė ir A. Stakytė- Užgirienė savo tėvelio Petro Stakes atminimui).

Renginio organizatoriai pareklamavo festivalį. Gal todėl visi renginiai gausiai lankomi. Festivalio atidarymas vyko Vilniaus alėjoje. Čia susirinko daug klausytojų. Tik visai kita nuotaika M.K. Čiurlionio namuose. Medžiai peraugę namą, virš stogo siūbuoja kriaušių ir obuolių pilnos šakos. Prie vartelių linguoja geltonų žiedų galvos. Mažame kambarėlyje prie fortepijono įsitaiso pianistas, prie jo glaudžiasi smuikininkas. Suskamba muzika. Muzika universali kalba. Įvairiomis tarmėmis šnekantiems ji artima ir suteikia palaimos minutes, nugramzdina į emocijų gelmes, romantiškų vizijų pasaulį, garso transformacijų studijas ar meditavimą. (4,5 Kauno diena)

■ Šių jubiliejinių metų pasaulio katalikų jaunimo susitikimas vyko rugpj. 15-20 d. Romoje. Per tas penkias dienas buvo suorganizuota daugybė religinių, turistinių ir pramoginio pobūdžio renginių. Dalyvavo per 2 milijonai jaunimo iš 170 kraštų. Iš Lietuvos ir JAV dalyvavo arti 2000 jaunimo, vadovaujami jauniausių Lietuvos vyskupų R. Norvilos ir E. Bartulio. Įvykio kulminacija - pop. Jono Pauliaus II apsilankymas rugpj. 19 d. Romos apylinkėje esančio universiteto Tor Vega didžiulėje aikštėje. Šiuos jaunimo susitikimus pradėjo organizuoti pop. Jonas Paulius II. Tai jau penkioliktasis susitikimas.

Viena senyva mergina labai puošėsi, kad tik neatrodytų sena. Kartą gatvėje ją sutikęs vaikinys paklausė: “Ar nežinai, močiute, kur yra miesto ligoninė?”

— Dar kartą pavadink mane močiute, tai parodysiu į ją patį trumpiausią kelią, - atsakė supykusi mergina.

■ ■

Lietuvos kaimiečiai dėvėdavo vyžas ir nagines. Panšų apavą dėvi ir miestiečiai, tik jį vadina ne neginėm, o sandalais.

■ ■

Du mažamečiai vaikai, likę vieni namuose, ima apžiūrinėti mamos tualetinį stalėlį. Broliukas pastveria pudrinę ir ima pudruotis.

- Ką darai? - sudraudžia sesytė. - Pudruojasi tik moterys, o vyrai prausiasi!

■ ■

Amerikiečių žvalgyba ilgai nesuprato, kodėl rusų karininkai visur vaikšto po tris. Pagaliau išsiaiškino: vienas moka skaityti, antras rašyti, o trečias seka abu “intelektualus”...

■ ■

■ Kun. Evaldas Vivulskis, Kauno kunigų seminarijos dėstytojas, norįs gerai išmokti anglų kalbą, apsigyveno Šv. Barbaros parapijoje, kurios klebonas yra kun.M. Yakaitis, kuris taip pat yra ir Švč. M. Marijos Gimimo par. klebonas Marquette Parke.

■ Kun. Remigijus Gaidys MIC, Marijonų gimnazijos direktorius Marijampolėje, buvo atvykęs į Čikagą gimnazijos reikalais. Grįžo patenkintas, nes atsirado geradarių, kurie įteikė aukų gimnazijos išlaikymui.

Prie užimtos telefono būdelės ilgai laukęs vyriškis nebeištveria:

- Klausykite! Jūs jau beveik pusvalandį laikote ragelį prie ausies ir tylite. Leiskite gi ir kitiems paskambinti! Aš skubu!

- Nepykite, aš kalbuosi su žmona...

■ ■

- Juožai, ar tau ne gėda? Tu pirmas visoj “kompanijoj pasigėrei.

- Tai tu kalta, mano brangioji. Kam tu sakei, kad mes pirmieji turėsime išeiti...

■ ■

Joną pakvietė kaimynas į savo trečios žmonos laidotuves.

- Neisiu! - sako Jonas savo žmonai.

- O dėl ko gi? klausia nustebusi žmona.

- Matai, širdele, man gėda priimti tiek kartų tos pačios rūšies pakvietimą, kai aš jam negaliu tuo pačiu atsilyginti.

■ ■

Būti laimingiems reikia tik dviejų dalykų: sveikatos ir darbo.

- Tamsta atrodo tikrai laimingas...

- Taip. Tikrai: aš turiu sveikatą, o žmona - darbą.

■ ■

Mano žmona turi įprotį kalbėtis su savimi. O kaip tavoji?

- Mano ji taip pat šneka viena, bet įsivaizduoja, kad aš klausau.

■ ■

■ Kun. Jonas Puodžiūnas OFM, gimęs ir augęs Philadelphijoje, 1986 m. davęs pranciškonų įžadus, 1987 m. įšventintas kunigu, ėjęs aukštas pareigas pranciškonų ordine, liepos 23 d. buvo įvesdintas Šv. Mortos amerikiečių parapijos klebonu šiaurės rytų Philadelphijoje. Jam 40 m., ir tai jauniausias klebonas Philadelphijos arkivyskupijoje. Jo tėvai Angelė ir Jonas Puodžiūnai yra veiklūs Šv. Andriejaus lietuvių parapijos komiteto nariai.

■ Palendrių kaime, Kelmės apylinkėje, birž. 18 d. pašventintas benediktinų vienuolyno kertinis akmuo ir bažnyčios statybos vieta. Šventinimo apeigoms vadovavo iš Salesmes atvykęs Šv. Petro vienuolyno abatas Phillipe Dupont. Iškilnėse dalyvavo Šiaulių vysk. E. Bartulis ir Kauno vysk. augz. R. Norvila. Statomame vienuolyne galės gyventi 20 vienuolių. Dabar Palendriuose gyvena 10 benediktinų: 8 iš Prancūzijos ir 2 lietuviai.

■ Lietuvos Vyčių 87-asis metinis suvažiavimas liepos 27-30 d. Hollywood Hills, netoli Los Angeles, Kalifornijoje, Atidarymo šv. Mišias Šv. Kazimiero lietuvių parap. bažnyčioje aukojo kun. G. Grušas, kun. F. Karvelis ir kun. A. Kungys. Suvažiavimo šūkis: "Mes didžiuojamės savo tikyba, šeima ir kilme". Suvažiavimo metu garbės nariu buvo pakeltas Lietuvos prez. Valdas Adamkus, asmeniškai dalyvavęs suvažiavime.

■ Br. Jurgis Janeliūnas SJ, Čikagos jėzuitų bibliotekininkas, koplyčios zakristijonas, liepos mėn. po kuklių išleistuvių grįžo į Kanada, iš kurios čia buvo atsiųstas, ir apsigyveno Notre Dame Serrat, St. Jerome miestelyje.

■ Kun. Fabijonas Kirelis, 27 m. išdirbęs lietuvių sielovadoje Švč. M. Marijos Nekalto Prasidėjimo parapijoje Brighton Parke, išėjo

poilsin. Rugpj. 27 d. parapijos mokyklos salėje lietuviai atsisveikino su savo darbščiu kunigu: jis buvo lituanistinių klasių ir visų parapijoje veikiančių organizacijų kapelionas. Jis gyvens Palos Hills, IL savo draugų šeimoje. Jo vietoje čia darbuosis kun. Jaunius Kelpšas iš Lietuvos.

Rugsėjo 2-4 d. Ziono evangelikų liuteronų ir lietuvių liuteronų "Tėviškės" parapijose lankėsi evng. liuteronų Bažnyčios Lietuvoje vysk. Jonas Kalvanas kartu su 14 kunigų ir bažnyčios darbuotojų. Jie nuo rugpjūčio 27 iki rugsėjo 15 dalyvavo jiems surengtame specialiaame seminare JAV apie Bažnyčios misijos darbą Dievo sukurtame pasaulyje.

■ Šiluvos atlaidus Švč. Mergelės Marijos Gimimo parapijos bažnyčioje Marquette Parke rugs. 7-15 pasakydamas kasdien po du pamokslus, vedė kun. Rolandas Makrickas iš Lietuvos. Šiluvos atlaidų eiseną buvo sekmadienį, rugsėjo 10 d.

■ Rugpj. 17 d. Vilniaus arkikatedroje bazilikoje buvo suruoštas sakralinės muzikos koncertas "Ave Maria" ir pokalbis apie vertingiausius šios šventės meno kūrinius. Gražiausias senosios muzikos kūrėjų giesmės apie Mariją atliko Romualdo Gražinio kamarinis choras "Aidija", o apie meno kūrinius Goštautų koplyčioje kalbėjo dr. Rūta Janonienė, apie šv. Kazimiero garbinimo tradiciją literatūroje kalbėjo prof. Eugenija Ulčinaitė, apie šio šventojo garbinimą muzikoje - dr. Jūratė Trilupaitienė,

■ Liepos 3-15 d. Pastuvoje ir Šventojoje prie Baltijos jūros vyko Vilniaus universiteto Šv. Jonų bendruomenės organizuota Vilniaus arkivyspupijos jaunimo stovykla-rekolekcijos, kurias vedė kun. A. Saulaitis SJ. Pasibaigus stojamiesiems egzaminams į Lietuvos kunigų seminarijas, paaiškėjo šie duomenys. Į Vilniaus kunigų seminariją iš 23 kandidatų išlaikė 20. Į Kauno kun. seminariją priimta 15: 10 į parengiamąjį ir 5 į pirmą kursą. Į Vilkaviškio kun. sem. priimti 9 klierikai. Penkiuose kursuose čia studijuos 36 klierikai. Į Telšių kun. seminariją priimta 11 kandidatų. Iš viso čia studijuos 60 klierikų.

Juozas M.

Mielieji *Laiškų lietuviams* skaitytojai,

Šioje vietoje jau buvo iki šiol skelbta naujasis konkursas. Jau gavome net vieną rašinį paskelbta tema. Su gailėsčiu norime pranešti, kad leidėjai savo posėdyje su T. Saulaičiu nutarė nuo kitų metų pradžios šį žurnalą uždaryti. Užtat nesiųskite daugiau konkursui rašinių. Premijoms turime pakankamai pinigų, bet nežinau, kaip mes juos sunaudosime.

Žmonės, apie tai sužinoję, labai jaudinasi ir, sakė, rašys laiškus T. Saulaičiui į Vilnių. Adresas:

Šv. Kazimiero Bažnyčia
Didžioji 34
LT 2001, Vilnius

Elektroninis paštas:

Saulaitis@hotmail.com

Nežinau, ar tai ką nors padės, bet tegul išreiškia savo mintis ir nusistatymą šiuo klausimu.

Dar norime pabrėžti, kad čia yra tik leidėjų, o ne redakcijos nutarimas. Apie tai bus plačiau parašyta paskutiniame numeryje, kuris išeis gruodžio mėnesį.

Redaktorius visiems skaitytojams ir bendradarbiams nuoširdžiai dėkoja ir visus atsiprašo už tokį nemalonų pranešimą, kurį jis parašė, pasitaręs su T. Gediminu Kijausku, liet. jėzuitų Vyresniuojų išeivijoje.

Paveskime šį nemalonų reikalą Tam, kuris savo malone globojo *Laiškus lietuviams* per pusę šimtmečio.

Visos redakcijos vardu,

Juozas Vaišnys S J

LAIŠKAI LIETUVIAMS-Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius - Juozas Vaišnys, S J. Redaktoriaus pavaduotojas-Algirdas Paliokas, S.J. Techninė redakcija - Jonas Kuprys ir dr. Jonas Boguta. *Laiškų Lietuviams* adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636-1098 Tel. (773) 737-8400. FAX (773) 737-0486. "Draugo" spaustuvė. Metinė prenumerata-20 dol., atskiras numeris-2 dol.